

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Будівництво, архітектура та дизайн
(повне найменування факультету)
Підприємство, торгівля та біржова діяльність
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

Бакалавр

(ступінь вищої освіти)

на тему Дослідження інвестиційної діяльності
(назва теми)
суб'єкта господарювання

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи БДД-410

Спеціальності 076 Підприємство
(код і найменування спеціальності)
і торгівля

Освітня програма (спеціалізація)

Економіка підприємства

Лисенко Т.Д.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Горба Ю.І.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Гармідер Л.Д.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Будівництво архітектура та дизайн
Кафедра підприємство торівля і біржова діяльність
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 „Підприємство та торівля“
(код і найменування)
Освітня програма (спеціалізація) Економіка підприємства
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ЛІБД Р
Ткаченко А.М.
« » 20 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Лисенко І.Ф.

(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Дослідження інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання

керівник проєкту (роботи) Горба Ю.І.
(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «3» травня 2024 року №197

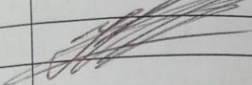
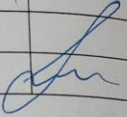
2. Строк подання студентом проєкту (роботи) з травня 2024

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) закоши і законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистичні звіти, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні аспекти інвестиційної діяльності. Дослідження інвестиційної діяльності на прикладі НАК „Нафтогаз України“
Цілі та покращення інвестиційної діяльності НАК „Нафтогаз України“

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)		Підпис, дата	
Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	завдання видав	прийняв виконане завдання
1-3	Торба Н.І. К.Т.Н.		
Нормоконтроль	Бобко М. А.		

20 9 жовтня року.

7. Дата видачі завдання «24» травня 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

[illegible]

Студент(ка)

Гель (підпис) Іван Лисенко (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

Юрій Горба
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить 87 сторінок, 13 таблиць, 10 рисунків. Перелік посилань нараховує 76 найменувань.

Актуальність. Інвестиційна діяльність суб'єкта господарювання характеризує поточний стан розвитку підприємства, а також забезпечує його додатковими джерелами економічних вигод. Питання методів та напрямів інвестування є першочерговими для керівного персоналу компанії та визначає вектор подальшого розвитку підприємства, у разі доцільного управління інвестиційна діяльність здатна зменшити вплив негативних факторів на діяльність підприємства, запобігти кризовим станам. Саме тому проблема підвищення ефективності інвестиційно діяльності на підприємстві є актуальною та своєчасною на сучасному етапі розвитку економічних відносин.

Об'єкт дослідження – АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «НАЦІОНАЛЬНА АКЦІОНЕРНА КОМПАНІЯ «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» (далі – НАК «Нафтогаз України»).

Предмет дослідження – інвестиційна діяльність суб'єкта господарювання.

Метою роботи – оцінити інвестиційну діяльність суб'єкта господарювання та розробити рекомендації щодо її підвищення.

Методи дослідження. Для проведення аналізу інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання в роботі використано різноманітні методи. До них входять методи кількісних і якісних оцінок, які дозволили здійснити оцінку ефективності інвестиційних проектів та їх вплив на фінансовий стан підприємства. Також використовувалися методи економічного та фінансового аналізу для виявлення ключових показників та критеріїв успішності інвестиційної діяльності.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, управління, ефективність, модель, підприємство.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	9
1.1 Роль, сутність , завдання інвестиційної діяльності в управлінні суб'єктом господарювання.....	9
1.2 Фактори впливу на інвестиційну діяльність	15
1.3 Інструменти оцінки інвестиційної діяльності	22
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»	28
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	28
2.2 Аналіз економічної діяльності підприємства.....	42
2.3 Аналіз фінансового стану підприємства.....	4846
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ».....	59
3.1 Основні вектори покращення інвестиційної діяльності підприємства	59
3.2 Обґрунтування інвестиційної стратегії.....	66
3.3 Економічний ефект запровадження запропонованих заходів	71
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79

ВСТУП

Інвестиції грають величезну роль у розвитку будь-якого економічного суб'єкта. Підприємцю-початківцю потрібен стартовий капітал, для розширення та модернізації бізнесу теж будуть потрібні додаткові фінансові ресурси. Тому одним із факторів успішного розвитку підприємства є його інвестиційна діяльність, яка визначається не тільки результативністю господарської діяльності, але також залежить і від здатності керівництва компанії донести до потенційних інвесторів вигідність участі в планованому бізнес-проекті і створити для них сприятливі умови.

Інвестиційна політика підприємства включає в себе систему господарських рішень, що визначають структуру, обсяг та спрямованість інвестицій з метою розвитку підприємства, збільшення масштабів діяльності та отримання більшого прибутку. У сучасних умовах багато українських підприємств перебувають у складному фінансовому стані. Найчастіше власних коштів ледве вистачає на забезпечення поточної діяльності, а на розширення і модернізацію виробництва необхідно залучати кошти ззовні.

За допомогою інвестицій, компанія отримує доступ до більшого обсягу фінансових ресурсів, за рахунок яких вона отримує додаткові можливості у розвитку основних виробничих фондів, впровадження нових технологій, освоєння нових видів продукції, що дозволяє збільшити продуктивність, розширити продажі, а значить підвищити ефективність виробництва, а також зміцнити свої конкурентні позиції.

Інвестор прагне отримати детальну інформацію про планований бізнес-проект, для якого важливо оцінити його привабливість з точки зору його прибутковості з огляду на всі можливі ризики втрати капіталу. У інвестора завжди є вибір, він зіставляє різні варіанти отримання прибутку і вирішує, який із проектів є найбільш вигідним, виходячи зі своїх критеріїв. Перед одержувачем

інвестицій стоїть найскладніше завдання – переконати потенційного інвестора у вигідності та надійності вкладення саме у його підприємство.

Кожна галузь характеризується специфічними умовами господарювання, різним рівнем рентабельності, отже, і різною інвестиційною діяльністю. Навіть у межах однієї галузі ситуація може значно відрізнятись. І інвестори всі різні: одні хочуть ризикувати, але отримувати високий дохід від своїх вкладень, інші дотримуються більш обережної політики, прагнучи зменшення ризиків навіть за рахунок зниження прибутковості.

Крім того, швидко і дуже змінюється загальна економічна ситуація, що також необхідно враховувати при розробці інвестиційної політики та прийняття інвестиційних рішень. Важливість інвестицій для підприємства та складність вирішення цих питань визначили особливу актуальність цієї теми.

Ціль кваліфікаційної роботи – оцінити інвестиційну діяльність організації та розробити рекомендації щодо її підвищення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі дослідницькі завдання:

- охарактеризувати роль інвестицій в економічному розвитку країни, регіонів, підприємств,
- розкрити поняття інвестиційної діяльності,
- визначити фактори, що визначають інвестиційну діяльність українського підприємства у сучасних умовах,
- узагальнити підходи до оцінки інвестиційної діяльності організації,
- дати оцінку інвестиційної діяльності конкретної організації, виявити її сильні та слабкі сторони,
- провести аналіз основних показників ефективності економічної діяльності організації,
- охарактеризувати інвестиційний клімат у країні та регіоні присутності організації,

- обґрунтувати способи зміцнення конкурентних позицій організації на ринку,
- розробити конкретні заходи щодо підвищення ефективності господарської діяльності організації.

Об'єкт дослідження – НАК «Нафтогаз України».

Предмет дослідження – інвестиційна діяльність НАК «Нафтогаз України».

При проведенні дослідження застосовувалися такі методи: аналіз та синтез, історичний підхід, системний підхід, критичний підхід, метод порівняння, контент-аналіз, методи угруповання та зведення, динамічного та структурного аналізу та ін.

Теоретичну основу дослідження у галузі інвестицій для підприємств склали праці наступних вчених: Азієва З. І., Аскінадзі В. М., Бабанов А. В., Бланк І. А., Валовик Д. В., Васильцова А. М., Валінурова Л. С. Казакова О. Б.

Ці дослідники робили вагомий внесок у розвиток теоретичної бази зазначеної галузі, їхні праці стали ключовими для подальших наукових розвідок і практичних застосувань в сфері інвестицій та управління підприємствами.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаної літератури.

Список використаної літератури складається з 76 найменувань використаних джерел, що включають нормативно-правові акти, підручники, монографії, наукові статті, а також матеріали, одержані з відкритих джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Роль, сутність, завдання інвестиційної діяльності в управлінні суб'єктом господарювання

Різноманітність терміну «інвестиції» у вітчизняній та зарубіжній літературі в значній мірі пояснюється різноманітністю суттєвих рис цієї складної економічної категорії. У сучасній економічній теорії «інвестиції» (від лат. «invest.» — вкладати) визначаються як процес вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення.

Згідно з вимогами Закону України «Про інвестиційну діяльність» (ст. 1), інвестиції розглядаються як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. За словами авторів монографії «Інвестиції», науковців із США, в терміні «інвестувати» можна розпізнати розміщення грошей сьогодні з метою отримання більшої суми у майбутньому. Інші американські економісти визначають інвестиції як спосіб розміщення капіталу, що має за мету збереження або збільшення його суми.

Згідно з дослідженнями В. Я. Шевчука та П. С. Рогожина, інвестиції можуть мати як фінансове, так і економічне визначення. За фінансовим визначенням, інвестиції охоплюють усі види активів (коштів), вкладених у господарську діяльність з метою отримання прибутку [7]. З економічного погляду, інвестиції охоплюють витрати на створення, розширення, реконструкцію та технічне оновлення основного капіталу, а також не пов'язані з цим зміни оборотного капіталу.

Необхідно також враховувати, що інвестиції можуть включати також придбання прибуткових цінних паперів, акцій інших підприємств або закупівлю

великих партій матеріалів у зв'язку з очікуваннями щодо інфляції, операції, які не пов'язані з основним капіталом.

Практика показує, що інвестиції можуть мати різні форми, не обмежуючись лише фінансовими або матеріальними активами, а також включати ноу-хау, технології, патенти та інші нематеріальні активи, а також можуть здійснюватися через списання боргів та інші методи.

У макроекономіці під інвестиціями розуміється частина ВВП, яка не витрачається у поточному періоді, а замість цього сприяє зростанню капіталу в економіці. У розширеному розумінні, вони охоплюють довгострокові вкладення капіталу в різні галузі економіки, підприємницькі проекти, соціально-економічні програми та інноваційні проекти. У мікроекономіці, інвестиції розглядаються як процес створення нового капіталу, включаючи засоби виробництва та людський капітал [12].

Т. Дорошенко вказує, що інвестиції охоплюють всі види грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються у реальні та фінансові активи з метою отримання прибутку [3]. Вона наголошує, що інвестиції спрямовані на отримання прибутку, але це визначення потребує уточнень, оскільки інвестора може цікавити не лише дохід, але й прибуток у віддаленому майбутньому. Крім того, інвестиції можуть бути спрямовані і на досягнення соціального ефекту, що важливо для стабільного економічного розвитку.

Отже, інвестиції можна визначити як довгострокові вкладення капіталу в різні галузі економіки, підприємницькі проекти, соціально-економічні програми та інноваційні проекти, спрямовані на збільшення добробуту в майбутньому.

За думкою Н. О. Татаренка та А. М. Поручника, інвестиції охоплюють широкий спектр майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються у проекти підприємницької та інших сфер діяльності з метою здобуття прибутку або досягнення специфічних соціальних результатів. У першому випадку інвестиції сприймаються як інструмент зростання капіталу, у другому — як засіб надання

соціальних послуг, що в кінцевому рахунку сприяють соціально-економічному розвитку суспільства [7].

Згідно з міжнародною економічною літературою, різні школи та напрями економічної думки визначають інвестиції, однак усі вони мають спільний підхід: інвестиції є вкладенням капіталу з метою його збільшення у майбутньому. Цей підхід переважає як у європейській, так і в американській економічній теорії.

Поряд із цим, в контексті розвитку ринкових відносин з'являється необхідність перегляду визначення інвестицій відповідно до нових умов. Ринковий підхід до розуміння сутності інвестицій включає такі основні аспекти:

- підкреслення зв'язку між інвестиціями та одержанням доходу як головної мотивації інвестиційної діяльності;
- розгляд інвестицій як взаємодії ресурсів (капіталу) та вкладень (витрат);
- аналіз інвестицій не лише у статичному, але й у динамічному контексті для врахування ресурсів, вкладень та отриманого ефекту;
- розгляд будь-яких вкладень, що приносять економічний ефект, як об'єктів інвестування.

Виходячи з вищенаведеного, інвестиції можна описати як процес, під час якого ресурси перетворюються у витрати з урахуванням цілей інвесторів для одержання доходу або іншого позитивного ефекту.

Інвестиційна діяльність підприємства змінюється під впливом великої кількості зовнішніх і внутрішніх факторів. Їх вивчення, систематизація та оцінка впливу є основними завданнями в управлінні інвестиційною діяльністю з метою підвищення її рівня. Систему факторів, що впливають на інвестиційну діяльність підприємстві можна представити наступною сукупністю елементів (табл. 1.1). У таблиці фактори розташовані в порядку, який відображає їх важливість для інвестиційної діяльності підприємств з точки зору потенційного інвестора [5].

Таблиця 1.1 – Характеристика факторів, що впливають на інвестиційну діяльність корпорацій

Фактори	Вплив
Зовнішні	
Інвестиційна діяльність галузі	Рентабельність галузі (рентабельність активів). Власний капітал підприємства у галузі, рентабельність реалізованої продукції. Перспективи розвитку галузі (значення галузі в економіці). Ресурси, ступінь державної підтримки розвитку галузі, розвиток науково-технічної та сировинної база галузі. Інвестиційні ризики (рівень конкуренції).
Внутрішні	
Спеціалізація	Позиціонування на ринку; потенціал для розширення кола споживачів; оцінка професійний інституційний ринок
Стан матеріально-технічної бази	Базове фінансування; відповідати обсягу та матеріально-технічній базі; ступінь зносу основних засобів, ступінь капітального оновлення коштів
Маркетингове забезпечення	Маркетингові стратегії, цінова політика, рекламна політика, наявність рекламних акцій, інформаційна політика
Фінансово-майновий стан	Рентабельність, платоспроможність, ліквідність, бізнес діяльність, фінансова стійкість, фінансовий рівень і підприємницький ризик

Розгляд інвестиційної привабливості підприємств слід починати з оцінки привабливості для інвестора в країні, де знаходиться об'єкт інвестування. Українська індустрія гостинності має свої особливості та відрізняються від інших

країн специфікою національного законодавства. Стратегічне планування та управління ним у поточній діяльності підприємства мають враховувати не лише внутрішні резерви та можливості, а й стан економіки. Навколишнє середовище є багатофакторним індикатором національної та світової макроекономічної кон'юнктури.

Сутність і значення інвестиційної діяльності корпорацій полягають у стратегічному розміщенні коштів та ресурсів для досягнення довгострокових цілей та забезпечення стабільного розвитку підприємства. Ця діяльність включає в себе аналіз та вибір оптимальних інвестиційних проектів, їх фінансування та управління, спрямоване на максимізацію прибутку та підвищення корпоративної вартості [4, с.12]. Інвестиційна діяльність корпорацій відіграє ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності на ринку, розвитку нових продуктів та технологій, а також у здійсненні стратегічних партнерств та міжнародної експансії.

Існують різні класифікації інвестицій залежно від їх характеристик:

За об'єктами вкладень розрізняють фінансові і капітальні інвестиції та реінвестиції.

Фінансові інвестиції полягають у придбанні корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів.

Корпоративні права включають право власності на статутний фонд або його частку, права на управління, отримання частки прибутку та активів у разі ліквідації юридичної особи.

Деривативи - це стандартні документи, що засвідчують право та/або зобов'язання придбати або продати цінні папери, активи або кошти у майбутньому.

Капітальні інвестиції включають придбання будівель, споруд, машин та інших об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, які піддаються амортизації.

Реінвестиції передбачають вкладання капіталу або фінансових ресурсів з використанням доходу, отриманого від попередніх інвестиційних операцій.

Існують різні типи інвестицій в залежності від способу їх здійснення:

За характером участі виділяють прямі та портфельні інвестиції. Прямі інвестиції передбачають внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права, які видає така юридична особа. Портфельні інвестиції включають операції з придбання цінних паперів, їх похідних та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку, які можуть бути як краткостроковими (до одного року), так і довгостроковими (більше одного року).

За формою власності ресурсів виділяють приватні, державні, іноземні та спільні інвестиції. Приватні інвестиції здійснюються фізичними особами, приватними підприємствами, організаціями та установами, а також громадськими і релігійними організаціями, які базуються на приватній власності. Державні інвестиції здійснюються органами влади та управління України, місцевими радами народних депутатів за рахунок бюджетних коштів і позабюджетних фондів, а також державними підприємствами за рахунок власних і позикових коштів. Іноземні інвестиції здійснюються іноземними державами, юридичними особами та фізичними особами [15]. Спільні інвестиції проводяться як фізичними особами, так і юридичними особами.

За географічним критерієм інвестиції можуть бути внутрішніми або зовнішніми. Внутрішні інвестиції відбуваються виключно на території України, тоді як зовнішні інвестиції можуть охоплювати як внутрішні, так і зарубіжні проекти.

Щодо рівня ризику, інвестиції поділяються на безризикові та ризикові. Безризикові інвестиції включають вкладення в короткострокові державні облігації провідних країн світу, тоді як ризикові інвестиції мають певний ризиковий фактор.

Поняття «інвестиції» тісно пов'язане з терміном «інвестиційна діяльність». Інвестиційна діяльність може мати широке або вузьке значення. У широкому розумінні інвестиційна діяльність - це вкладення коштів у об'єкти інвестування з метою отримання прибутку. У вузькому розумінні, інвестиційна діяльність означає сам процес вкладення інвестиційних ресурсів у певні проекти.

Планування інвестиційної діяльності є важливим етапом з ряду причин: для реалізації стратегічних цілей підприємства, для вибору найефективніших інвестиційних проектів, для швидкого отримання прибутку від інвестицій та для зменшення ризику, пов'язаного з інвестиційними рішеннями.

1.2 Фактори впливу на інвестиційну діяльність

Інвестиційна діяльність охоплює ряд заходів, що спрямовані на розміщення інвестицій за кордоном та прийняття іноземних інвестицій. Ця діяльність передбачає перерозподіл ресурсів як у просторі, так і у часі між різними суб'єктами та об'єктами у різних країнах. Основним суб'єктом, який приймає рішення про вкладення коштів, є інвестор. Його зовнішня діяльність обумовлена розвитком економічних зв'язків між країнами та залежить від економічних законів та політико-економічної мети держав у світовому господарському просторі. Міжнародна інвестиційна діяльність зазвичай здійснюється у двох напрямках: експорт капіталу та залучення іноземних інвестицій. Експорт капіталу стимулюється такими чинниками, як надмір капіталу в країні, потреба у нових ринках збуту та сировині, формування конкурентоспроможної економіки, міжнародний поділ праці, транснаціоналізація економіки та пошук стабільних умов для використання капіталів.

Необхідність привернення іноземних інвестицій виникає з кількох причин [12]:

1. Обмеженість внутрішніх інвестиційних ресурсів, що змушує шукати додаткові джерела фінансування проектів.
2. Низька активність внутрішніх інвесторів, що потребує залучення зовнішнього капіталу для стимулювання економічного розвитку.
3. Потреба у впровадженні нової техніки та технологій, що часто вимагає зовнішніх інвестицій для їхнього забезпечення.
4. Бажання створити конкурентоспроможну економіку та розширити доступ на світові ринки, що часто потребує іноземних інвестицій для розвитку.
5. Потреба у модернізації соціальної інфраструктури суспільства, що може вимагати додаткових інвестицій з-за кордону.

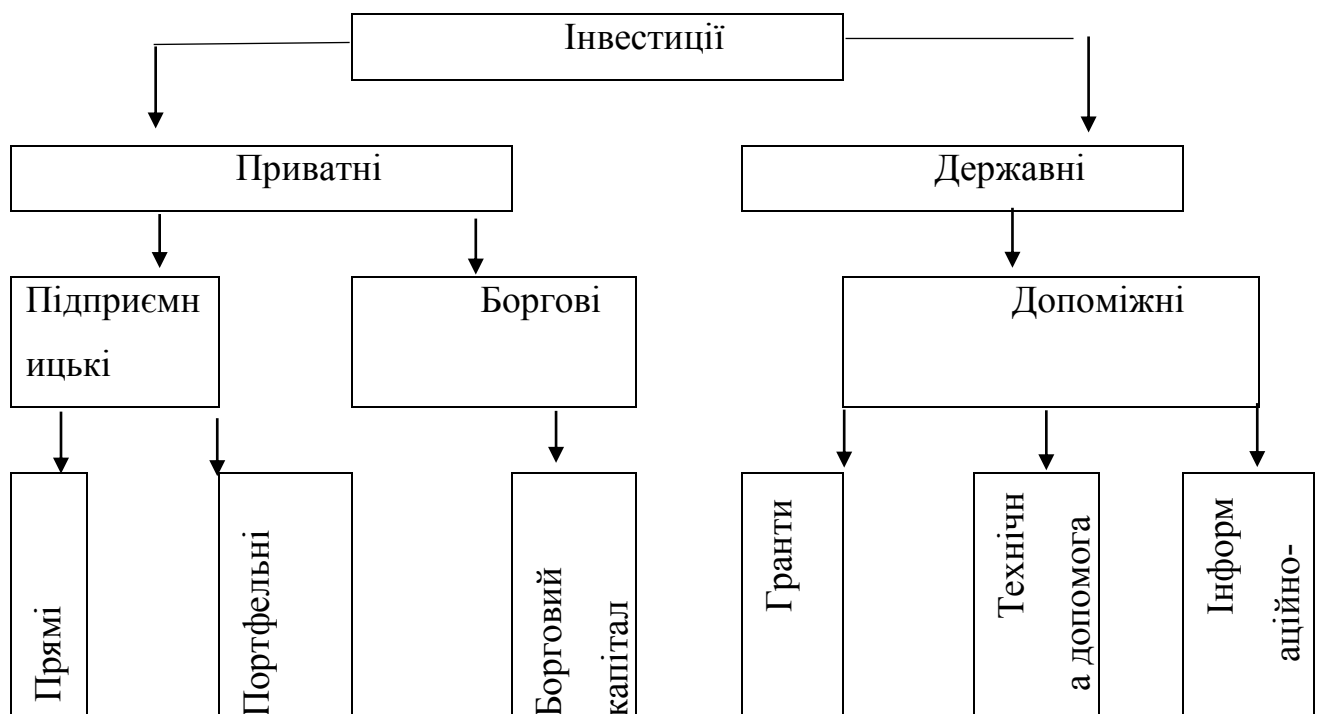

Рис. 1.1 Напрямки інвестиційної діяльності

Джерело: розроблено автором на основі [17]

Залежно від форми та типу іноземних інвестицій, основні напрямки міжнародної інвестиційної діяльності можна представити у вигляді відповідної схеми. Приватні іноземні інвестиції, як правило, спрямовані на експорт капіталу за

кордон з метою прибутку чи розширення економічного впливу. У той час, державні іноземні інвестиції мають на меті створення умов для сталого економічного розвитку країни, в яку здійснюються інвестиції.

Різні типи інвестицій можна класифікувати залежно від різних ознак. Однією з ключових характеристик є розділення на прямі та портфельні інвестиції. Прямі інвестиції передбачають внесення коштів або майна безпосередньо в об'єкт інвестування, таким чином, інвестор стає безпосереднім власником частки у підприємстві чи активі. З іншого боку, портфельні інвестиції включають придбання цінних паперів, таких як акції чи облігації, що дає право на одержання доходу від володіння цими цінними паперами.

У практиці планування та бухгалтерського обліку довгострокові інвестиції в основний капітал можна згрупувати за такими ознаками [2]:

- за рівнем централізації джерел фінансування: централізовані (кошти державного бюджету), нецентралізовані (власні кошти підприємства, залучені та залучені кошти тощо);
- за технологічною структурою (складом робіт і витрат): на будівельно-монтажні роботи, придбання всіх видів обладнання, інструменту та інвентарю, інші капітальні роботи і витрати;
- за типом відтворення основних засобів: нове будівництво, розширення, реконструкція, технічне переоснащення;
- за видом виконання робіт: підрядний і господарський спосіб;
- за призначенням: виробничого та невиробничого призначення.

Форми інвестування класифікуються за такими ознаками:

1. За об'єктами інвестування розрізняють основні засоби та грошові вкладення.

Матеріальні інвестиції – це інвестиції в реальні активи – як матеріальні, так і нематеріальні (наприклад, інноваційні інвестиції).

Під фінансовими інвестиціями розуміють вкладення в різні фінансові інструменти (активи), найбільшу частку яких вкладено в цінні папери.

Крім того, інвестиції можуть бути класифіковані за формою власності ресурсів. Приватні інвестиції здійснюються різними приватними суб'єктами, такими як громадяни, недержавні підприємства, або громадські організації. Державні інвестиції здійснюються за рахунок бюджетних асигнувань або інших державних коштів [8]. Іноземні інвестиції включають інвестиції, здійснювані іноземними державами або громадянами в економіці іншої країни. Нарешті, спільні інвестиції відбуваються в результаті співпраці між різними суб'єктами, які об'єднують свої ресурси для здійснення інвестиційних операцій.

Залежно від ступеня ризику, інвестиції можна розділити на безризикові та ризикові. Безризикові інвестиції зазвичай характеризуються стабільними низькими доходами, частіше за все пов'язані з інвестуванням у державні цінні папери або інші фінансові інструменти з невеликим ризиком втрати капіталу. З іншого боку, ризикові інвестиції можуть приносити високий прибуток, але вони також супроводжуються значним ризиком втрати капіталу, оскільки вони частіше пов'язані з інвестуванням у менш стабільні чи нові ринки, а також у високотехнологічні сектори.

Базу підприємницького капіталу складають прямі і портфельні інвестиції. Прямі інвестиції включають в себе вкладення в закордонні підприємства, що дають інвесторові контроль або можливість брати участь у їх управлінні. Ці інвестиції можуть бути як початковими вкладеннями, так і реінвестиціями, а також включати всі внутрішньокорпоративні переміщення капіталу у вигляді кредитів та позик між прямим інвестором і його філіями, дочірніми або асоційованими компаніями.

Міжнародний досвід підтверджує, що створення сприятливих умов для іноземних інвесторів здійснюється за допомогою економічних та соціальних заходів, юридичних норм, що входять до складу інвестиційного законодавства

країни, яка приймає капітал; міжнародних договорів; інвестиційних договорів між іноземним інвестором і державою, яка приймає інвестиції; а також страхових полісів при страхуванні інвестицій у національних та міжнародних страхових організаціях.

Враховуючи ці умови, прямі інвестиції можуть здійснюватися у різних формах [15]:

— Придбання неконтрольних пакетів акцій у фірмах країн-реципієнтів здійснюється через пряму покупку акцій на місцевому фондовому ринку. Цей метод інвестування широко використовується під час приватизації підприємств як державної, так і приватної форми власності;

— Ліцензійні угоди з фірмами країн-реципієнтів надають інвесторам можливість виходу на ринок з мінімальним ризиком. Транснаціональна компанія передає права на виробництво певного продукту або послуги, або на використання запатентованого процесу, технології, товарного знаку або іншої інтелектуальної власності місцевій фірмі, яка відповідає за виробництво та маркетинг на місцевому ринку. Іноземний інвестор може також купувати акції місцевої фірми, з якою укладено ліцензійну угоду;

— Стратегічні альянси та спільні підприємства надають інвесторам більшу присутність на місцевому ринку з меншим ризиком, ніж пряма покупка місцевої фірми або створення власного дочірнього підприємства. Створення альянсів великими корпораціями відкриває можливості для дрібних компаній, які шукають джерела фінансування для зростання;

— Придбання великих пакетів акцій у фірмах країн-реципієнтів іноземними інвесторами приносить великі вигоди місцевим фірмам, стимулює економіку країни та прискорює її інтеграцію у світову економіку. Контрольні пакети акцій можуть бути отримані за допомогою прямої покупки акцій, приватизації, обміну акцій на борги та інших методів;

— Створення власних дочірніх підприємств у фірмах країн-реципієнтів застосовується на ринках, які мають найбільший потенціал для отримання прибутків. Ця форма інвестицій має найбільший ризик та найбільші зобов'язання з боку іноземного інвестора. Таким чином, прямі іноземні інвестиції несуть ризик для іноземних інвесторів та приносять більшу вигоду країні-реципієнту, включаючи більші суми коштів і більші зобов'язання з тривалим періодом інвестування.

Портфельні інвестиції означають вкладення коштів у акції, облігації та інші цінні папери зарубіжних підприємств і організацій, при цьому не придбається контрольний пакет акцій. Метою таких інвестицій є отримання підвищеного доходу за рахунок різних факторів, таких як податкові пільги, зміни валютного курсу та інші. Важливо зазначити, що ці інвестиції не надають інвестору реального контролю над об'єктом інвестування.

Основними джерелами залучення іноземних коштів для України є [12]:

- позики від міжнародних фінансових організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Європейський банк реконструкції та розвитку та інші;
- кредити від іноземних держав та їх об'єднань, наприклад, Європейська Спільнота (ЄС);
- кредити від держав-постачальників енергоносіїв, таких як Росія та Туркменістан;
- емісія цінних паперів у формі облігацій державних позик на зовнішніх ринках, а також на внутрішньому ринку під час їх придбання нерезидентами;
- отримання грантів, субсидій, стипендій та інших видів фінансової підтримки через науково-технічну співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями та розвиненими країнами.

Основні способи здійснення іноземних інвестицій включають:

- участь в утворенні підприємств у співвласності з українськими юридичними та фізичними особами, або придбання часток у вже існуючих підприємствах;
- створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, або придбання їхніх філій та інших відокремлених підрозділів, а також здійснення придбання часток у діючих підприємствах;
- придбання рухомого та нерухомого майна, включаючи будівлі, приміщення, обладнання, транспортні засоби та інші активи, а також акцій, облігацій та інших цінних паперів;
- отримання прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України, як самостійно, так і через співпрацю з українськими суб'єктами господарювання;
- придбання інших майнових прав;
- здійснення господарської діяльності на основі угод про розподіл продукції.

Використання інших форм, які дозволені законодавством України, включаючи операції без створення юридичної особи на основі угод з українськими суб'єктами господарювання.

Найпоширенішою формою іноземних інвестицій в Україні є спільні підприємства або підприємства з іноземними інвестиціями. Це організації будь-якої юридичної форми, створені згідно з законодавством України, у яких іноземна інвестиція складає не менше 10% статутного капіталу. Такі підприємства набувають статусу підприємств з іноземними інвестиціями з моменту зарахування іноземної інвестиції на їх баланс [20].

При здійсненні іноземних інвестицій важливо враховувати їхню специфіку, таку як:

- психологічні бар'єри, які можуть виникати через незнання економіки, політики та культури інших країн, а також методів торгівлі на фінансових ринках та інші аспекти;
- інформаційні проблеми, пов'язані з отриманням інформації про іноземні ринки та емітентів;
- юридичні аспекти, включаючи особливості законодавства та оподаткування різних країн;
- додаткові витрати, пов'язані з проведенням іноземних операцій;
- ризики, пов'язані з іноземними інвестиціями, такі як зміни курсів валют та інші фактори;
- переваги іноземних інвестицій, які можуть включати вищу доходність та зменшення ризику порівняно з чисто національними інвестиціями.

У поняття ефективності інвестиційного проєкту зазвичай вкладають ступінь його відповідності цілям та інтересам суб'єктів інвестування. Для визначення цього ступеня використовується рейтинг, при цьому проєкт можна оцінити відразу за двома показниками:

- її ефективність у цілому – державна (соціально-економічна) і комерційна (фінансова);
- ефективність участі в проєкті – оцінка проводиться з метою визначення доцільності проєкту та зацікавленості в ньому всіх зацікавлених сторін.

Сама оцінка проєкту базується на кількох основних принципах:

1. Розгляд та аналіз проєкту на всіх етапах життєвого циклу - від передінвестиційної фази до завершення проєкту.
2. Обґрунтованість прогнозів фінансових потоків на весь звітний період.
3. Порівнянність умов для порівняння різних проєктів для вибору оптимального рішення.
4. Максимальний і позитивний ефект від реалізації проєкту.
5. Врахування фактору часу.

6. Облік майбутніх фінансових витрат і доходів.
7. Розгляд основних наслідків реалізації проєкту.
8. Врахування інтересів усіх учасників проєкту.
9. Оцінка впливу інфляції.
10. Оцінка впливу ризиків впровадження.

1.3 Інструменти оцінки інвестиційної діяльності

Основними показниками оцінки ефективності інвестиційного проєкту є [10]:

- чиста приведена вартість (NPV);
- індекс прибутковості (PI);
- внутрішня норма прибутку (IRR, %);
- модифікована внутрішня норма прибутку (MIRR, %);
- термін окупності вартості придбання (RR);
- період амортизації вартості придбання, розрахований з урахуванням дисконтованих грошових потоків (DPP);
- середньозважена (облікова) норма прибутку (ARR).

Метод NPV заснований на порівнянні теперішньої вартості грошових надходжень (інвестицій), згенерованих підприємством протягом прогнозного періоду. Метою цього методу є визначення реального розміру прибутку, який може отримати організація в результаті реалізації даного інвестиційного проєкту.

Чиста приведена вартість (індекс прибутковості – PI) кількісно визначається кількома способами [10]:

- теперішня вартість грошових надходжень мінус теперішня вартість грошових витрат (за винятком витрат на фінансування), дисконтованих за середньозваженою вартістю боргу та власного капіталу;

- теперішня вартість надходжень грошових коштів акціонерам за вирахуванням теперішньої вартості грошових потоків від акціонерів, дисконтованих за ставкою, що дорівнює альтернативній вартості;
- поточна вартість економічної вигоди, дисконтована за ставкою, що дорівнює вартості втрачених можливостей.

Усі три підходи розкривають економічну суть чистої поточної вартості. Показник чистої наведеної вартості розраховується за формулою:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - IC, \quad (1.1)$$

де, CF_t – дисконтований потік коштів; IC – початкові інвестиції (у нульовий період); t – рік розрахунку; r – ставка дисконтування, що дорівнює середньозваженій вартості капіталу (WACC); n – період дисконтування.

Ця модель передбачає такі умови: обсяг інвестицій передбачається завершеним, обсяг інвестицій на момент аналізу включається в оцінку та процес повернення починається після завершення інвестицій.

Ставку дисконту можна використовувати:

- кредитний рейтинг банку;
- середньозважена вартість капіталу;
- альтернативна вартість капіталу;
- внутрішня норма прибутку.

Якщо аналіз проводиться до початку інвестування, суму інвестиційних витрат також слід оновити [10]. Модель для розрахунку чистої теперішньої вартості набуде вигляду:

$$NPV = \sum_{i=1}^{n_2} \frac{R_i}{(1+r)^{i+n_1}} - \sum_{t=1}^n \frac{IC_t}{(1+r)^t}, \quad (1.2)$$

де IC_t – капітальні витрати за період t ; R_i – дохід у періоді i ; n_1 – тривалість інвестиційного періоду; n_2 – тривалість періоду повернення інвестицій.

Показник NPV відображає перспективну оцінку того, як зміниться економічний потенціал комерційної організації в разі прийняття проєкту, що розглядається.

Якщо $NPV > 0$, то проєкт є прибутковим і збільшує фактичні витрати організації на величину NPV .

Якщо $NPV = 0$, то проєкт не є ні прибутковим, ні збитковим. Тобто з економічної точки зору немає різниці, буде цей проєкт прийнятий чи ні, якщо проєкти є альтернативними, буде прийнятий проєкт з більшою чистою прибутковою ціною.

Логіка розглянутого критерію зрозуміла: навіть якщо NPV дорівнює нулю, грошового потоку, створеного проєктом, достатньо для погашення інвестованого капіталу; забезпечити необхідну віддачу (принаймні ціни капіталу підприємства) на вкладений капітал. Якщо чиста приведена вартість більше нуля, то проєкт генерує прибуток, який належить акціонерам, і вартість підприємства зростає [10].

Отже, ви можете використовувати критерій NPV для визначення економічної віддачі від проєкту. Наприклад, якщо спочатку єдиною метою проєкту було отримання прибутку, а значення NPV виявилось негативним, на цьому етапі аналізу проєкт можна остаточно відхилити.

Ключем до розрахунку NPV , як і для інших методів аналізу, заснованих на дисконтних оцінках, є вибір ставки дисконту. Розмір дисконту забудовник обирає самостійно. У цьому випадку слід враховувати рівень безризикових процентних ставок, прогнозований рівень інфляції за період, рівень альтернативних витрат, невизначеність і ризик, пов'язаний з плануванням довгострокових грошових надходжень тощо. Причини вибору інвестування сума індивідуальна і залежить від умов і цілей аналізу та кваліфікації аналітика.

Дисконтуючи грошові потоки, аналітик може переконатися, що інвестиція приносить більший грошовий прибуток, ніж найкращі доступні альтернативи. «Найкращий» можна трактувати по-різному. «Найкращим» можна вважати

можливість безризикового розміщення капіталу або будь-який інший інвестиційний проєкт, який принесе максимальний прибуток.

Кожен інвестиційний проєкт повинен бути принаймні порівняним з можливістю безризикового інвестування. Безризикові інвестиції (купівля державних облігацій або розміщення коштів на банківських депозитах), поряд з відсутністю самого ризику, супроводжуються мінімальними трудовитратами, тобто є найпростішим способом інвестування. Тож, якщо інвестиційний проєкт приносить менший прибуток, ніж безризикове розміщення подібних коштів, то він, звичайно, економічно невиправданий. На практиці порівняння з безризиковим інвестуванням здійснюється шляхом вибору NPV як ставки дисконту для безризикової відсоткової ставки під час розрахунку NPV . Безризиковою прийнято вважати банківську ставку депозиту в іноземній валюті.

Потреба в додатковому фінансуванні з урахуванням дисконту – максимального значення абсолютного значення від'ємного накопичувального дисконтованого сальдо від інвестиційної та операційної діяльності; показує мінімальну дисконтовану суму зовнішнього фінансування проєкту, необхідну для забезпечення його фінансової життєздатності.

Індекс рентабельності інвестицій – це прибутковість на інвестиційну одиницю. Він визначається як відношення поточної вартості грошових потоків до теперішньої вартості інвестиційних витрат:

$$PI = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} : IC = 1 + NPV : IC, \quad (1.3)$$

На відміну від вартості капіталу, показник рентабельності є відносним показником: він характеризує рівень доходу на одиницю собівартості, тобто ефективність інвестицій - чим вище значення цього показника, тим вище прибуток від кожної вкладеної в нього гривні проєкту [12]. Через це критерій PI стає дуже корисним при виборі проєкту з набору альтернативних проєктів зі схожими цінностями NPV (особливо, коли два проєкти мають однакові цінності, але різні

NPV суми необхідних інвестицій, очевидно який пропонує вищу ефективність інвестування є більш прибутковий) або в комплектуванні інвестиційного портфеля для максимізації загальної вартості.

Чим вище прибуток, тим краще проєкт. Якщо індекс дорівнює 1 або нижче, проєкт навряд чи взагалі не досягає мінімального прибутку (на практиці індекс, близький до одиниці, прийнятний у деяких випадках). Індекс 1 відповідає нульовій чистій приведеній вартості.

Метод розрахунку середньозваженої норми прибутку (або балансової норми прибутку, коефіцієнта інвестиційної ефективності – Accounting Rate of Return, ARR) – не передбачає дисконтування грошових потоків і відповідає відношенню середньорічного очікуваного чистого прибутку до середньорічний обсяг інвестицій. Річний чистий прибуток визначається як різниця між грошовим потоком цього року та річною амортизацією, пов'язаною з проєктом [11].

Середній річний чистий прибуток визначається як частка різниці між доходом і витратами, пов'язаними з проєктом, протягом очікуваного інвестиційного періоду [18]. У цьому випадку прибуток має бути зменшено на суму відрахувань до бюджету. Коли амортизація розраховується прямолінійним методом, вартість інвестицій рівномірно зменшується з часом. Тоді середня інвестиційна вартість дорівнює половині початкової інвестиційної вартості, збільшеної на половину ліквідаційної вартості. Якщо припустити, що всі капітальні витрати амортизуються наприкінці аналізованого проєкту, середня капітальна вартість становить половину початкової капітальної вартості.

За цих умов проста норма прибутку перетворюється на показник, який називається Коефіцієнт ефективності інвестицій ARR:

$$ARR = \frac{PN}{\frac{1}{2}(IC - RV)}, \quad (1.4)$$

де PN – середньорічний чистий прибуток; IC – початкові інвестиції; RV – ліквідаційна вартість проєкту (залишкова сума).

Реалізовано проєкт з найбільшою обліковою прибутковістю. Водночас її порівнюють із ринковою нормою прибутку, щоб оцінити, наскільки ці інвестиції ефективніші чи гірші порівняно з іншими інвестиціями. Має сенс порівняти отримані ставки з реальною прибутковістю активів підприємства.

Недолік прибутку на інвестований капітал полягає в тому, що він не враховує часову вартість грошей. Коли цей показник використовується для проєкту, який не має грошових надходжень майже до кінця життєвого циклу, він показує той самий результат, що й для проєкту, який має грошові надходження на початку проєкту, враховуючи, що середні надходження коштів у фонд для цих проєктів однакові. З цієї причини при оцінці доцільності інвестицій рекомендується не враховувати прибуток на інвестований капітал.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

НАК «Нафтогаз України» визначається як ключовий постачальник газу та електроенергії в Україні. Компанія надає послуги як побутовим клієнтам, так і бізнесу, включаючи лідерів у різних сферах промисловості, нерухомості та малого та середнього бізнесу. Компанія забезпечує безперебійне та стабільне постачання газу та електрики понад 12,3 млн домогосподарствам та більш ніж 4,9 тис. підприємствам по всій країні. Компанія є одним з найбільших постачальників електроенергії в Україні, забезпечуючи юридичних споживачів надійною та доступною електроенергією за конкурентоспроможними цінами та гнучкими умовами оплати.

НАК «Нафтогаз України» представляє собою ключову компанію у нафтогазовій галузі країни, що відіграє провідну роль у секторі енергетики. Це акціонерне товариство було створено у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України, під номером 747, датованої 25 травня 1998 року. Згідно з рішенням уряду від 6 березня 2019 року, структура акціонерного товариства перейшла від публічної до приватної форми.

Уряд України виступає засновником та основним акціонером НАК «Нафтогаз України», при цьому відповідаючи за управління державними корпоративними правами. Організація наділена функціями проведення загальних зборів акціонерів та призначення незалежної наглядової ради для контролю і регулювання діяльності правління.

НАК «Нафтогаз України» відзначається своєю вертикальною інтеграцією в нафтогазовій промисловості, охоплюючи широкий спектр діяльності: від розвідки

та розробки родовищ до транспортування, зберігання нафти і газу, а також їх постачання споживачам.

Група компаній НАК «Нафтогаз України» займається не тільки імпортом газу, але й його переробкою, а також обробкою нафти і конденсату на різних газопереробних заводах. Виробництво палива, скрапленого газу та інших нафтопродуктів також входить до сфери їх діяльності, поряд з володінням мережею АЗС.

Державна компанія НАК «Нафтогаз України» домінує в газовій сфері України, займаючи близько 90% ринку. Її організаційна структура складається з різних елементів, що створюють повний цикл роботи – від видобутку газу до його постачання кінцевим споживачам, у тому числі як домогосподарствам, так і комерційним споживачам, що входять до національної економіки [20].

НАК «Нафтогаз України» є одним з найбільших платників податків в Україні. В 2018 році внески групи склали значну суму в розмірі 137 мільярдів гривень, що становить приблизно 15% від усіх доходів державного бюджету [47].

Основні параметри діяльності НАК «Нафтогаз України» включають:

- Кількість родовищ, що знаходяться у розробці, становить 234;
- В експлуатаційному арсеналі нараховується 2568 газових свердловин, 2494 нафтових та 312 насосних;
- Газопроводи високого тиску простягаються на 38,2 тис. км;
- Є 73 компресорні станції та 110 цехів;
- Загальна потужність компресорних станцій складає 5450 МВт;
- Довжина газорозподільних мереж становить 347 тис. км;
- Підприємство володіє 13 підземними сховищами газу;
- Магістральні нафтопроводи тягнуться на 4,7 тис. км;
- Функціонує 28 насосних станцій;
- Їхня загальна потужність дорівнює 357 МВт;

- Працює 5 заводів з газопереробки;
- 91 газонаповнювальна компресорна станція;
- Компанія має 172 тис. працівників [26].

Послуги, які надає компанія:

- Видобування сирої нафти;
- Добування природного газу;
- Надання допоміжних послуг у сфері видобування нафти і газу;
- Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом та супутніми продуктами;
- Транспортування палива трубопроводами;
- Наукові дослідження;
- Розподіл газоподібного палива через місцеві трубопроводи [26].

В структуру НАК «Нафтогаз України» входять три дочірні компанії, п'ять дочірніх компаній, два державні акціонерні товариства та два відкритих акціонерних товариства. Діяльність компанії охоплює чотири основні напрями: видобуток, переробка, транспортування та реалізація продукції. Організаційна структура НАК «Нафтогаз України» представлена на рис. 2.1.

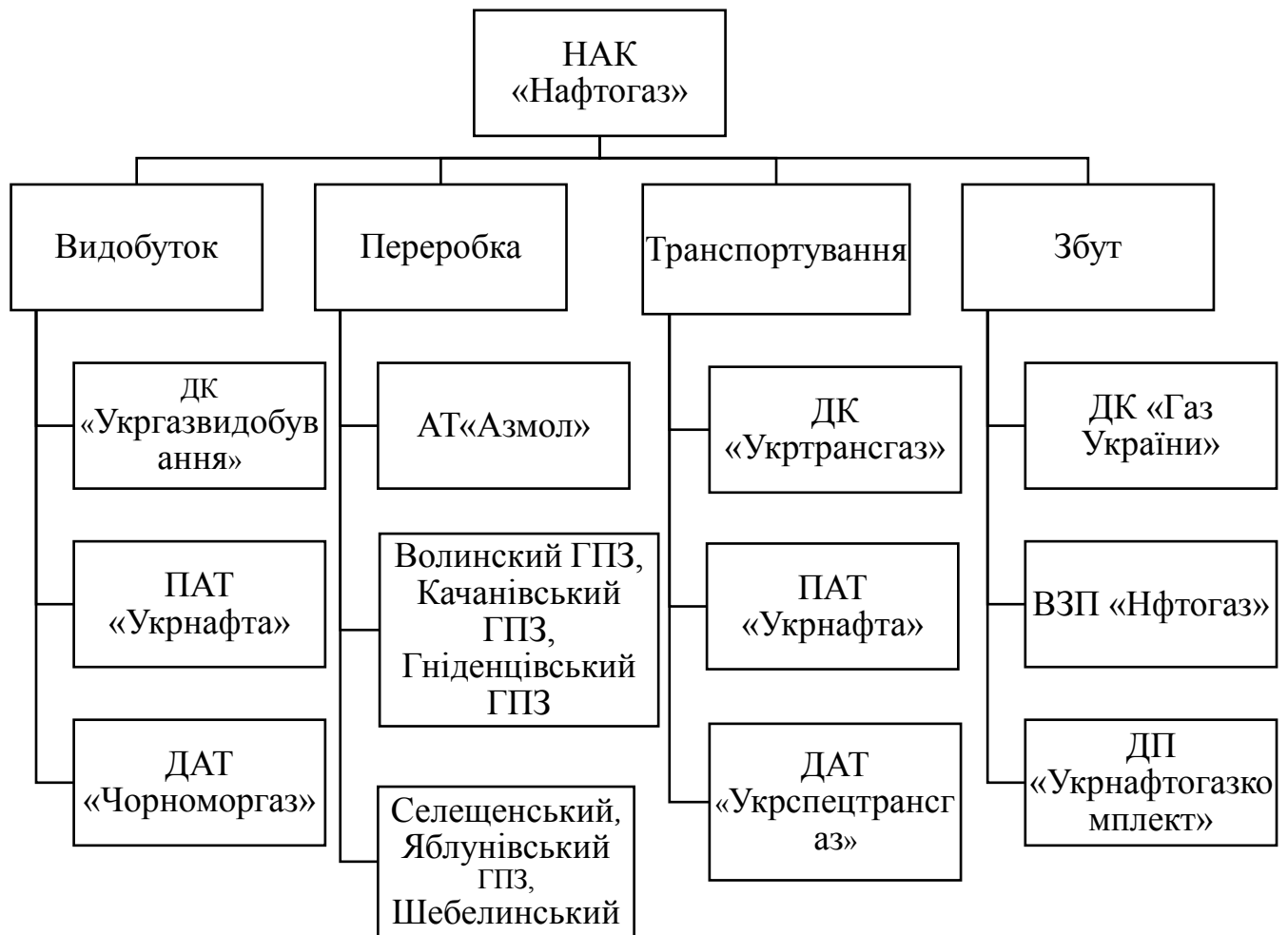

Рис. 2.1. Організаційна структура діяльності НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі статуту підприємства

28 квітня 2021 року відбулася значна зміна в керівництві НАК «Нафтогаз України»: Кабінет Міністрів України вирішив звільнити Андрія Коболева з посади голови Правління та замінити його на Юрія Вітренка, призначивши останнього на один рік.

Далі, 26 квітня 2022 року, уряд України продовжив термін перебування Юрія Вітренка на посаді голови Правління до кінця квітня 2023 року.

Інвестиційна діяльність НАК «Нафтогаз України» відіграє важливу роль у розвитку та забезпеченні стабільності енергетичного сектору України. Організація активно інвестує в різноманітні галузі, спрямовані на модернізацію та розвиток

інфраструктури, підвищення продуктивності та забезпечення енергетичної безпеки країни.

Деякі напрями інвестиційної діяльності НАК «Нафтогаз України» включають (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Напрями інвестиційної діяльності НАК «Нафтогаз України»

Модернізація газотранспортної системи	Компанія інвестує в розширення та покращення газопровідної інфраструктури, включаючи будівництво нових газопроводів, реконструкцію та модернізацію існуючих трубопроводів, а також впровадження новітніх технологій у сфері газотранспорту
Розвиток альтернативних джерел енергії	Крім газової галузі, компанія також інвестує в альтернативні джерела енергії, такі як відновлювана енергія, сонячна та вітрова енергія. Це допомагає розширити енергетичний мікс країни та зменшити залежність від імпорتنих джерел енергії
Енергоефективність та зменшення втрат	НАК «Нафтогаз України» також інвестує в енергоефективність та зменшення втрат у системі транспортування та розподілу газу. Це включає в себе впровадження нових технологій та методів управління енергоресурсами, що дозволяє знижувати втрати та оптимізувати використання енергії

2.1

Розвиток інфраструктури	Компанія також вкладає кошти в розвиток енергетичної інфраструктури країни, включаючи будівництво та реконструкцію енергетичних об'єктів, таких як газопереробні заводи, газові сховища, а також системи розподілу та зберігання енергоресурсів
-------------------------	---

*розроблено автором на основі [53]

У результаті проведеного аналізу можна зробити наступні висновки щодо напрямів інвестиційної діяльності компанії НАК «Нафтогаз України» (див. рис.2.2):

Рис. 2.2. Основні напрями інвестиційної діяльності компанії НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі [53]

Інвестиційна діяльність НАК «Нафтогаз України» спрямована на забезпечення сталого розвитку енергетичного сектору України, підвищення його конкурентоспроможності та ефективності, а також забезпечення енергетичної безпеки країни.

Створення комплексної моделі управління портфелем інвестицій для НАК «Нафтогаз України» - це складний та відповідальний процес, який вимагає багатоетапного підходу та спеціалізованих знань. Ці кроки будуть включені у процес розробки такої моделі (табл. 2.2):

Таблиця 2.2

Дослідження комплексної моделі управління портфелем інвестицій

НАК «Нафтогаз України»

Аналіз бізнес-стратегії	Ретельний аналіз стратегії НАК «Нафтогаз України», її місії, цілей та стратегічних пріоритетів є важливим першим кроком. Розуміння бізнес-моделі, конкурентного середовища та ризиків допоможе визначити, які інвестиційні можливості є найбільш доцільними
Аналіз ринку	Оцінка ринкових умов, тенденцій та можливостей у галузі нафтогазової промисловості є важливим етапом. Важливо враховувати не тільки місцеві, але й глобальні тенденції, які можуть вплинути на інвестиційні рішення
Оцінка ризиків	Визначення різних видів ризиків, які можуть вплинути на портфель інвестицій компанії, включаючи політичний, економічний, фінансовий та технічний ризики. Це допоможе розробити стратегії мінімізації ризиків та забезпечити стабільність інвестиційного портфеля

Продовження таблиці 2.2

Розробка портфеля інвестицій	На основі аналізу бізнес-стратегії, ринкових умов та оцінки ризиків розробляється портфель інвестицій, який враховує різноманітність активів та ризиків для досягнення цілей компанії
Управління портфелем інвестицій	Розробка системи управління портфелем, включаючи моніторинг та оцінку інвестицій, регулярне оновлення стратегій та адаптацію до змін у внутрішніх та зовнішніх умовах
Внутрішні процеси та контроль	Встановлення внутрішніх процесів та систем контролю, що забезпечують ефективне функціонування моделі управління портфелем інвестицій та запобігають можливим ризикам
Оцінка та оптимізація	Постійна оцінка результатів та оптимізація портфеля інвестицій з метою забезпечення досягнення стратегічних цілей компанії

*розроблено автором на основі [53]

Стратегічні пріоритети НАК «Нафтогаз України» орієнтовані на забезпечення енергетичної безпеки, ефективного виробництва та постачання, диверсифікацію діяльності, стабільність фінансового стану та постійне підвищення конкурентоспроможності.

Ці стратегічні пріоритети визначають напрямки діяльності НАК «Нафтогаз України» і спрямовані на досягнення її місії та цілей.

Стратегічні пріоритети розвитку НАК «Нафтогаз України» включають (табл.2.3):

Таблиця 2.3

Стратегічні пріоритети НАК «Нафтогаз України»

Енергетична безпека	Забезпечення надійного та стабільного постачання природного газу для внутрішніх та зовнішніх клієнтів є одним із головних пріоритетів компанії. Це включає в себе розвиток і підтримку інфраструктури газотранспортної системи, диверсифікацію джерел постачання та мінімізацію ризиків у сфері енергетики.
---------------------	---

2.3

Ефективність виробництва та постачання	НАК «Нафтогаз України» працює над постійним підвищенням ефективності своєї діяльності від видобутку до постачання газу кінцевому споживачеві. Це включає в себе впровадження передових технологій, оптимізацію процесів та підвищення продуктивності
Диверсифікація діяльності	Компанія може зосередитися на розширенні своєї діяльності в інших секторах енергетики або суміжних галузях, таких як виробництво та реалізація альтернативних джерел енергії, енергоефективність або розвиток нових енергетичних технологій
Сталість фінансового стану	Забезпечення стабільності та стійкості фінансового стану є ключовим аспектом стратегії НАК «Нафтогаз України». Це включає в себе ефективне управління фінансами, забезпечення фінансової стійкості та здатності до інвестування у розвиток компанії
Стале підвищення конкурентоспроможності	НАК «Нафтогаз України» може працювати над постійним підвищенням своєї конкурентоспроможності на ринку шляхом удосконалення продуктів і послуг, підвищення якості обслуговування та підтримки клієнтів, а також розширення географії своєї діяльності

*розроблено автором на основі [53]

SWOT-аналіз НАК «Нафтогаз України» на 5 пунктів:

Strengths (Сильні сторони):

1. Інфраструктура. НАК «Нафтогаз України» має розвинену газотранспортну систему та об'єкти інфраструктури, що забезпечує надійне постачання газу в Україні та за її межами.
2. Досвід. Компанія має багаторічний досвід у галузі енергетики та газовидобувної промисловості, що дозволяє ефективно управляти складними завданнями.

3. Геополітичне розташування. Україна розташована на перехресті енергетичних маршрутів, що надає НАК «Нафтогаз України» стратегічне значення у сфері енергетики.

Weaknesses (Слабкі сторони):

1. Залежність від імпорту. Компанія є залежною від імпорту газу з інших країн, що створює ризик для енергетичної безпеки України.
2. Потреба у модернізації. Деякі складові інфраструктури НАК «Нафтогаз України» потребують модернізації та технічного оновлення.
3. Політичні фактори. Компанія може бути суб'єктом політичних та геополітичних тиску та обмежень.

Opportunities (Можливості):

1. Розвиток альтернативних джерел енергії. Посилення інвестицій у відновлювані джерела енергії може зменшити залежність від природного газу та розширити можливості діяльності компанії.
2. Енергоефективність. Розвиток енергоефективних технологій може підвищити ефективність виробництва та зменшити споживання газу.
3. Міжнародна співпраця. Співпраця з міжнародними партнерами може відкрити нові ринки для постачання газу та сприяти розвитку бізнесу компанії.

Threats (Загрози):

1. Геополітичні конфлікти. Нестабільна політична ситуація у регіоні може призвести до обмежень у постачанні газу та збитків для компанії.
2. Конкуренція. Зростаюча конкуренція на ринку газу може підірвати позиції НАК «Нафтогаз України» та зменшити її прибутковість.
3. Технологічні зміни. Швидкий темп технологічного розвитку може призвести до змін у вимогах споживачів та змінити динаміку ринку енергетики.

Аналіз ринку НАК «Нафтогаз України» показує, що компанія відіграє ключову роль як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках. Попит на природний газ зростає в зимовий період, що підтримує стабільний попит на послуги НАК

«Нафтогаз України». Компанія має широку мережу газотранспортних систем і конкурує на ринку з іншими постачальниками газу. Цінова політика НАК «Нафтогаз України» визначається різними факторами, включаючи ціни на світових ринках та внутрішні регулювальні механізми.

Аналіз ринку НАК «Нафтогаз України» представлений в таблиці 2.4

Таблиця 2.4

Аналіз ринку НАК «Нафтогаз України»

Попит на природний газ	У зимовий період попит на природний газ зазвичай зростає у зв'язку з опалювальним сезоном. НАК «Нафтогаз України» є основним постачальником газу на внутрішньому ринку та важливим гравцем на зовнішніх ринках, особливо в Європі
Постачання та конкурентність	НАК «Нафтогаз України» має широку мережу газотранспортних систем та складний ланцюг постачання, що охоплює як внутрішні, так і зовнішні ринки. Крім того, компанія конкурує з іншими постачальниками газу, які також працюють на українському ринку
Цінова політика	Цінова політика НАК «Нафтогаз України» визначається різними факторами, включаючи ціни на газ на світових ринках, внутрішні регулювальні механізми та договірні зобов'язання з партнерами
Регулююче середовище	Компанія операційна у середовищі, де існують спеціальні правові та регуляторні рамки для діяльності у сфері енергетики. Регулювальне середовище включає в себе правила щодо ліцензування, тарифів та інших аспектів діяльності НАК «Нафтогаз України»
Тенденції ринку та інновації	НАК «Нафтогаз України» активно вивчає та впроваджує інноваційні технології у своїй діяльності, такі як моніторинг та управління системами газопостачання, енергоефективність та розвиток альтернативних джерел енергії

*розроблено автором на основі [53]

Компанія діє в складному регулюючому середовищі з правовими та регуляторними обмеженнями. НАК «Нафтогаз України» також активно досліджує та впроваджує інноваційні технології для покращення своєї діяльності, такі як моніторинг та управління системами газопостачання та розвиток альтернативних джерел енергії.

Ризики, що можуть вплинути на портфель інвестицій компанії НАК «Нафтогаз України», можна класифікувати на кілька видів, включаючи (див. рис.2.3):

Рис. 2.2 Основні ризики впливу на портфель інвестицій НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі [53]

Розробка портфелю інвестицій для НАК «Нафтогаз України» повинна враховувати баланс між різноманітністю активів та управлінням ризиками. Ось розроблений підхід до створення такого портфелю:

1. Інфраструктурні проекти:
 - Інвестиції в розвиток та модернізацію газотранспортної інфраструктури для забезпечення надійного та ефективного постачання газу.
 - Проекти з розширення газопроводів та збільшення потужності транспортування для підтримки зростаючого попиту.
2. Диверсифікація джерел постачання:
 - Інвестиції в розвиток альтернативних джерел енергії, таких як відновлювана енергія або різноманітність газових постачальників.
 - Розвиток проектів LNG (рідкий природний газ) для диверсифікації джерел постачання та зменшення залежності від імпорту.
3. Технологічні інновації:
 - Інвестиції в дослідження та впровадження нових технологій у сфері енергоефективності та автоматизації процесів.
 - Розвиток програм штучного інтелекту та аналітичних систем для оптимізації виробництва та управління ризиками.
4. Міжнародна експансія:
 - Інвестиції в розширення присутності на міжнародних ринках з метою збільшення обсягів експорту та диверсифікації ринків збуту.
 - Партнерства та співпраця з міжнародними компаніями для реалізації спільних проектів у галузі енергетики.
5. Фінансова стійкість:
 - Диверсифікація інвестиційного портфелю з метою зменшення ризику та забезпечення стабільного доходу.
 - Управління фінансовими ризиками, включаючи валютний та процентний ризики через використання фінансових інструментів.

Цей портфель інвестицій може допомогти НАК «Нафтогаз України» збалансувати ризики та можливості, забезпечити стабільний розвиток компанії та досягнення стратегічних цілей.

Для ефективного управління портфелем інвестицій компанії НАК «Нафтогаз України» можна розробити систему, що включатиме наступні етапи:

1. Створення стратегії портфеля інвестицій:
 - Визначення стратегічних цілей компанії та напрямків розвитку.
 - Аналіз ринкових умов, ризиків та можливостей.
 - Встановлення критеріїв відбору проектів для включення в портфель.
2. Моніторинг та оцінка інвестицій:
 - Постійний моніторинг фінансових показників та результатів проектів.
 - Оцінка відповідності досягнених результатів стратегічним цілям та критеріям успішності.
 - Аналіз ефективності витрат та внутрішнього доходу проектів.
3. Регулярне оновлення стратегій:
 - Проведення періодичного перегляду та аналізу стратегії портфеля інвестицій з урахуванням змін у внутрішніх та зовнішніх умовах.
 - Внесення коректив до стратегії на основі оцінки ризиків та можливостей.
4. Адаптація до змін у внутрішніх та зовнішніх умовах:
 - Швидка реакція на зміни в законодавстві, регулятивному середовищі та ринкових умовах.
 - Проведення аналізу впливу змін на існуючий портфель та розробка стратегій адаптації.
 - Підготовка планів дій для зміни стратегій та реалізація нових інвестиційних проектів.
5. Впровадження системи контролю та звітності:

- Розробка системи контролю за виконанням стратегії та досягненням поставлених цілей.
- Підготовка регулярних звітів про стан портфеля інвестицій для керівництва компанії та зацікавлених сторін.

Ця система управління дозволить НАК «Нафтогаз України» ефективно управляти своїм портфелем інвестицій, реагувати на зміни у внутрішніх та зовнішніх умовах та досягати стратегічних цілей компанії.

2.2 Аналіз економічної діяльності підприємства

Забезпечення зростання ринкової вартості, ефективної діяльності підприємства, високих темпів розвитку та підвищення конкурентоздатності продукції у вимірах сучасного економічного реформування неминуче визначається ступенем та якістю інвестиційної стратегії. Мета аналізу інвестиційної діяльності полягає у виявленні тенденцій, ступені досягнення поставлених цілей та пошуку резервів для розширення обсягів інвестицій та підвищення їхньої ефективності [25].

З точки зору зовнішніх інвесторів, завдання аналізу полягає у визначенні привабливості інвестицій у дане підприємство. Отже, основним об'єктом аналізу є реальні інвестиції, що дозволяє зробити прогнози щодо його майбутньої діяльності. Під час аналізу визначаються ключові показники прибутковості, рентабельності, обсягу та ефективності капіталовкладень, здійснених на підприємстві. Оцінка динаміки реальних інвестицій дає змогу зробити висновки щодо інвестиційної активності підприємства та визначити перспективи його розвитку.

Для внутрішніх суб'єктів аналізу ключовим завданням є обґрунтування та вибір найефективніших напрямків інвестування коштів. Підприємство визначає

найбільш прийнятні стратегії розміщення капіталу, щоб максимізувати прибуток та забезпечити стійкий розвиток в умовах реформування економіки.

У процесі аналізу інвестиційної діяльності використовуються різноманітні інформаційні джерела, зокрема, форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», і форма 3 «Звіт про рух грошових коштів». Результати інвестиційної діяльності визначаються через аналіз змін на різних статтях балансу та форми звіту про фінансові результати.

Інвестиції підприємства обліковуються з використанням методу участі в капіталі, і прибутки або збитки від продажу неконтрольованих часток відображаються у складі власного капіталу.

Для глибшого розуміння функціонування та управління інвестиційним портфелем НАК «Нафтогаз України» варто уважно проаналізувати його фінансові показники див. табл.2.5

Таблиця 2.5

Динаміка фінансових результатів НАК «Нафтогаз України», тис. грн.

Стаття	Роки				Відхилення у %			
	2019	2020	2021	2022	2020/ 2019	2021/2 020	202 2/20 21	2022/2 019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2287625	2895940	1542621 4	58072073	1,26	5,32	3,76	25,38
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2220517	2825225	1434342 3	54175867	1,27	5,07	3,77	24,39
Валовий прибуток	67108	70715	1082791	3896206	1,05	15,31	3,59	58,05
Інші операційні	209	1020	435	1548	4,88	0,42	3,55	7,4

доходи								
Адміністративні витрати	28987	33714	0	0	1,16	0	0	0
Витрати на збут	61198	76310	332509	543572	1,24	4,35	1,63	8,88
Інші операційні витрати	5470	92964	5402139	26236022	16,99	58,11	4,85	4796,3
Фінансовий результат від операційної діяльності (збиток)	28338	131253	4651422	22881840	4,63	35,43	4,91	807,4
Інші фінансові доходи	5652	9398	14351	75372	1,66	1,52	5,25	13,33
Фінансові витрати	533	501	1076	680	0,93	2,14	0,63	1,27
Фінансовий результат до оподаткування	22508	122356	4638138	22807148	5,43	37,9	4,91	1013,2
Чистий фінансовий результат	18987	115207	4773917	23422550	6,06	41,43	4,9	1233,6

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналізуючи дані, представлені у таблиці 2.5, можна сформулювати наступні висновки:

- Протягом 2019-2020 років компанія зазнала прибуткової діяльності, де в 2019 році ключовим фактором була її операційна діяльність, в той час як у 2020 році - фінансова діяльність;
- Найбільш значущим роком з погляду фінансового успіху став 2022 рік з чистим прибутком у розмірі 58072073 тис. грн.

Представимо фінансові показники компанії у форматі рисунку 2.4 для кращої візуалізації даних.

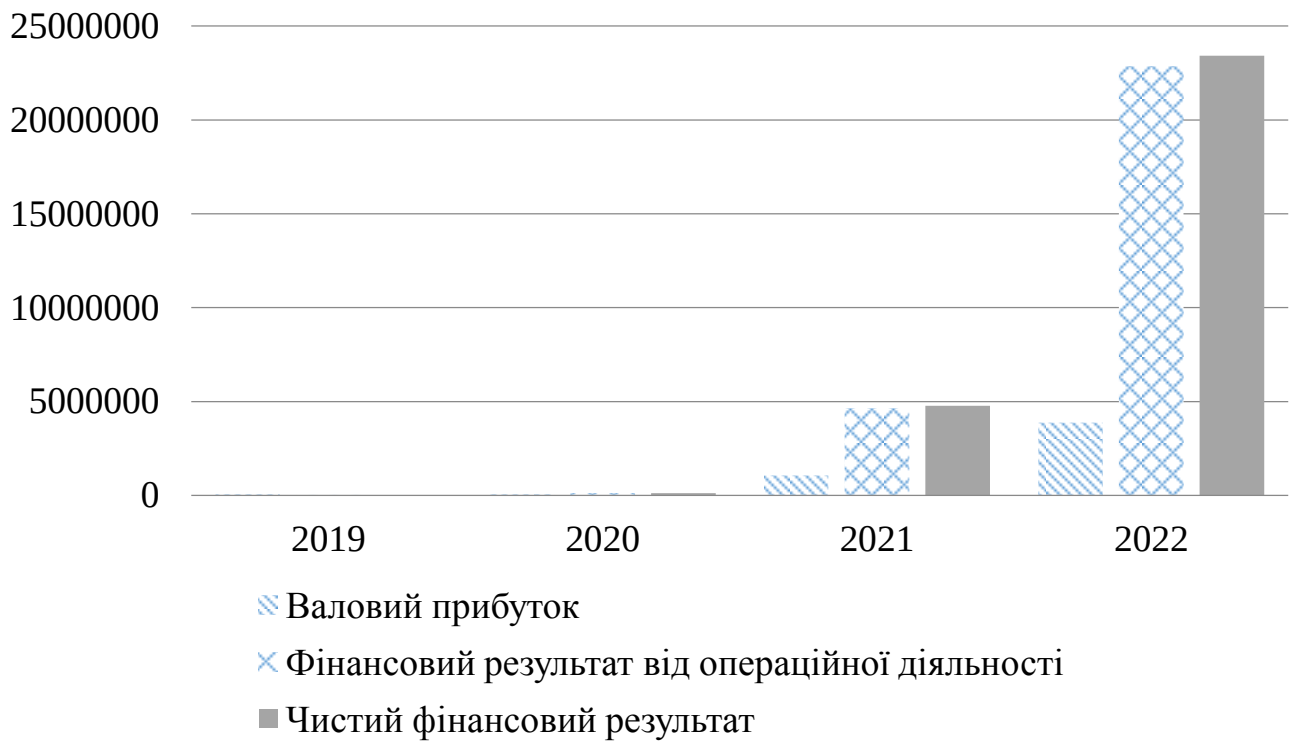

Рис. 2.4 Динаміка фінансових результатів НАК «Нафтогаз України»
за 2019 - 2022 рр., тис. грн

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналізуючи рисунок 2.4 можна відзначити, що дохід від реалізації продукції компанії демонструє послідовний тренд зростання. Крім того, щорічно компанія фіксує позитивний бруто-дохід, що свідчить про перевищення доходів від продажу над собівартістю виробництва див. рис. 2.5.

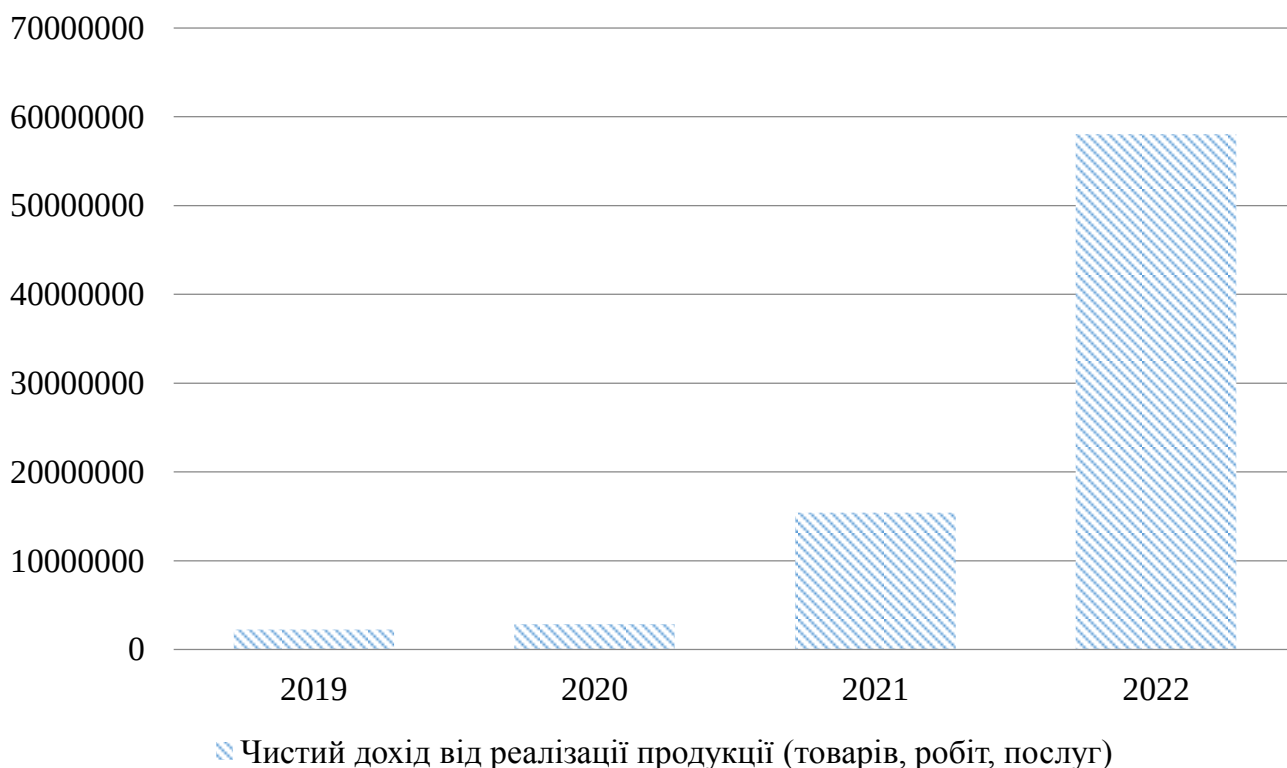

Рис. 2.5. Динаміка чистого доходу від реалізації продукції НАК «Нафтогаз України» за 2019 - 2022 рр., тис. грн

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Ці дані підтверджують сприятливу динаміку зростання доходу від продажу продукції, що відображає збільшення виробничих обсягів, існування стабільного попиту на продукцію та ефективність стратегій збуту.

2.3 Аналіз фінансового стану підприємства

Важливим аспектом у аналізі фінансового стану підприємства є оцінка показників його рентабельності. Це дозволяє глибше проаналізувати рівень прибутковості організації. З використанням звітних даних НАК «Нафтогаз України», ми провели розрахунок показників рентабельності підприємства за період 2019-2022 років, результати якого представлені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників рентабельності НАК «Нафтогаз України», %

Показники		Рік				Відхилення (+,-)		
		2019	2020	2021	2022	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Витратні показники								
1.	Рентабельність звичайної діяльності	0,07	0,27	0,31	0,93	6,4	3,84	2,08
2.	Коефіцієнт окупності виробничих витрат	0,87	0,88	0,89	0,30	0,01	0,01	0,59
Ресурсні показники								
3.	Рентабельність капіталу	0,18	0,17	0,15	0,04	0,01	0,02	0,11
4.	Рентабельність власного капіталу	0,26	0,26	0,21	0,04	0,01	0,05	0,17
5.	Рентабельність залученого капіталу	0,55	0,51	0,51	0,25	0	0	0,26
6.	Рентабельність необоротних активів	0,40	0,41	0,44	0,12	0,04	0,03	0,32
7.	Рентабельність оборотних активів	0,31	0,30	0,22	0,06	0,01	0,08	0,16
8.	Коефіцієнт окупності активів	0,49	0,60	0,72	0,73	0,01	0,12	0,01
9.	Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,33	0,39	0,51	0,62	0,11	0,12	0,11
Доходні показники								
10.	Чиста рентабельність реалізації продукції	0,09	0,10	0,11	0,03	0,01	0,01	0,08

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

На основі аналізу рентабельності обраного підприємства можна побачити, що рентабельність звичайної діяльності знизилася. Наприклад, у 2019 році показник склав 0,07%, що означає, що НАК «Нафтогаз України» одержував 1 гривню 87 копійок прибутку з кожної гривні звичайних витрат. Проте у 2020 році цей показник зріс на 6,4% і становив 8 гривень 27 копійок, а в 2021 році досяг

найвищої позначки – 12 гривень 11 копійок. Однак, в наступні роки спостерігається зниження рентабельності до 0,06%, що пояснюється зростанням витрат підприємства.

Під час оцінювання ресурсної ефективності підприємства виявлено зниження рентабельності власного капіталу з 0,26% у 2019 році до 0,06% у 2022 році. Цікаво, що у 2021 та 2022 роках показник стабілізувався на рівні 0,26%. Враховуючи ці обставини, пропонується зосередитися на скороченні виробничих та інших витрат для підвищення чистого прибутку.

Необхідно також зосередитися на аналізі чистої рентабельності реалізації продукції, оскільки дані показують невисокі значення цього коефіцієнту. Це підтверджується графічними даними, представленими на рисунку 2.6.

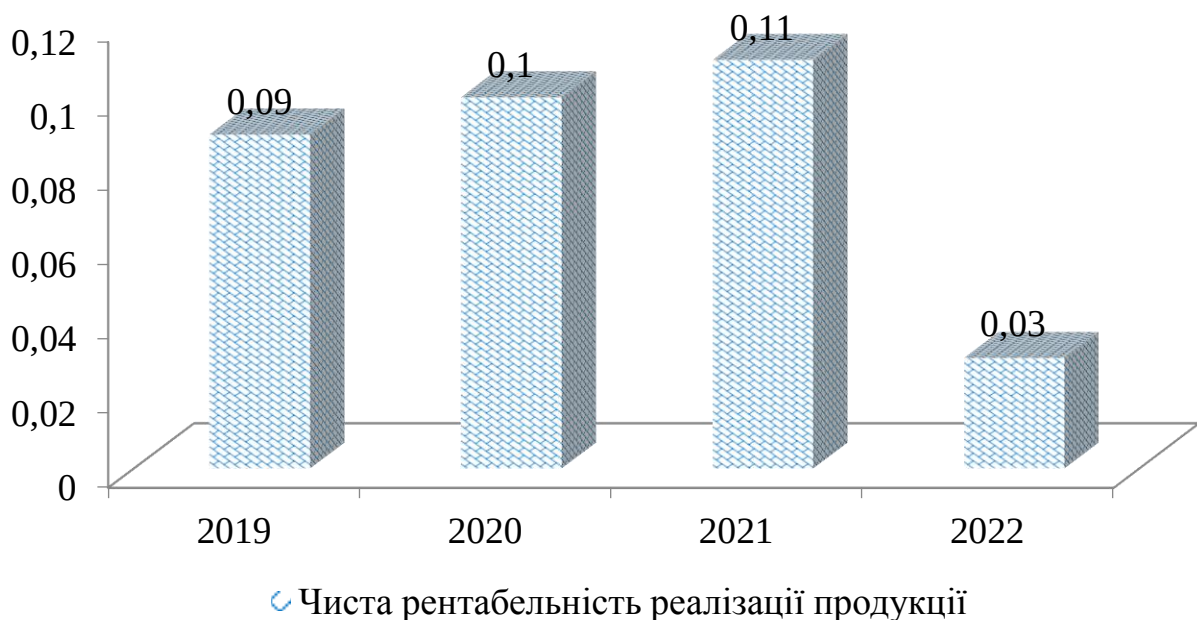

Рис. 2.6 Динаміка чистої рентабельності реалізації продукції НАК «Нафтогаз» за 2019-2022 рр.

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

З аналізу вищенаведеної інформації можна визначити, що у 2019 році показник досягав 0,09%. Проте у 2020 році спостерігалось невелике підвищення

на 0,01%, таким чином у 2020 році кожна гривня продажу генерувала 0,1 коп. чистого прибутку, а в 2021 році ця цифра склала 0,11 коп. чистого прибутку. Проте в 2022 році ми спостерігаємо зниження на 0,08 коп. Ці дані вказують на потребу оптимізації обсягу фінансових ресурсів компанії.

Інша значуща категорія показників, яка допомагає оцінити фінансове положення організації, полягає у коефіцієнтах фінансової стабільності. Використовуючи фінансову звітність аналізованої компанії за період 2019-2022 років, ми провели обрахунок цих показників. Результати цих обрахунків наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз фінансової стійкості НАК «Нафтогаз України» за 2019-2022 рр.

Показники	2019	2020	2021	2022	Відхилення		
					2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Коефіцієнт автономії	0,68	0,67	0,71	0,85	-0,01	0,04	0,14
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,32	0,34	0,29	0,15	0,02	-0,05	-0,14
Коефіцієнт фінансування	2,15	1,92	2,47	5,52	-0,23	0,55	3,05
Коефіцієнт фінансового ризику	0,47	0,52	0,41	0,18	0,05	-0,11	-0,23
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,37	0,54	0,65	0,71	0,17	0,11	0,06
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	0,44	0,61	0,69	0,87	0,17	0,08	0,18
Коефіцієнт забезпеченості запасів	1,28	1,51	1,79	2,10	0,23	0,28	0,31
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,43	0,42	0,33	0,32	-0,01	-0,09	-0,01
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,31	1,36	2,02	2,16	0,05	0,66	0,14

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналізуючи фінансову стійкість НАК «Нафтогаз України» за період 2019-2022 років, можна відзначити важливі тенденції та зміни в основних показниках. Коефіцієнт автономії, який відображає ступінь незалежності компанії від зовнішнього фінансування, зазнав поступового зростання, особливо помітного у 2022 році (0,85), що свідчить про збільшення власного капіталу у структурі активів. Навпаки, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, відображаючи частку зовнішнього фінансування, знизився, особливо у 2022 році, що є індикатором зменшення фінансової залежності.

Коефіцієнт фінансування, який показує співвідношення власного капіталу до зобов'язань, значно зріс у 2022 році (5,52), вказуючи на покращення фінансової безпеки компанії. Коефіцієнт фінансового ризику знижувався, досягнувши мінімуму в 2022 році (0,18), що свідчить про зниження ризику неплатоспроможності. Також варто відзначити поліпшення коефіцієнта маневреності власного капіталу, який зріс до 0,71 у 2022 році, показуючи краще використання власних ресурсів компанією.

Значне зростання коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів та коефіцієнта забезпеченості запасів відображає підвищену ліквідність та ефективність управління оборотними активами. Коефіцієнт реальної вартості майна знизився, що може свідчити про переоцінку активів або зміни в структурі активів. Зрештою, зростання коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів вказує на збільшення частки оборотних активів, що є позитивним сигналом для оперативної діяльності компанії.

Аналізуючи зібрані дані, ми зосередимося на одному з ключових індикаторів фінансової незалежності – індексі автономії. Цей показник дозволяє оцінити, яку пропорцію активів організація може забезпечити виключно за допомогою власних фінансових ресурсів. Стандартна величина цього індексу перевищує 0,5. Результати нашого дослідження представлено на графіку (рисунок 2.8):

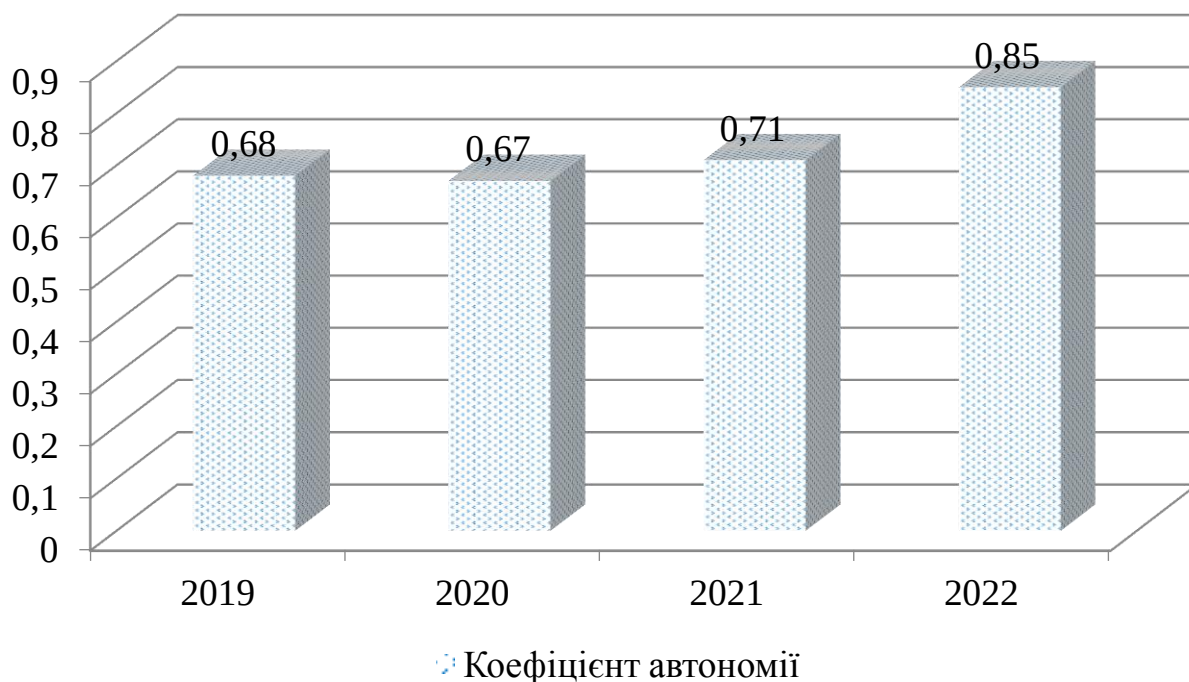

Рис. 2.8. Коефіцієнт автономії НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналізуючи дані, можна відзначити, що протягом вивченого періоду коефіцієнт автономності підприємства стабільно перевищував встановлені норми. В 2019 році цей показник сягнув 0,68, а вже наступного року зазнав невеликого зниження - до 0,67. Проте в 2021 році було зафіксовано зростання до 0,71, а в 2022 році він досягнув найвищої позначки - 0,85. Ці результати яскраво демонструють фінансову незалежність та здатність організації вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

Вивчення фінансової діяльності підприємства у період з 2019 по 2022 роки виявило позитивну динаміку у прибутковості організації, що є важливим показником ефективного управління та розвитку. При цьому варто зазначити, що хоча прибуток зростав з кожним роком, на його обсяг впливали зовнішні чинники та збільшення витрат компанії. Зростання витрат, у свою чергу, призвело до зниження рентабельності, що вимагає негайного реагування з боку керівництва.

Однак, позитивним моментом є збільшення чистого доходу від реалізації продукції, що підкріплюється розрахунковими даними.

Іншим важливим аспектом розвитку компанії НАК «Нафтогаз України» є її інвестиційна стратегія. У 2022 році Компанія НАК «Нафтогаз України» вжила заходів щодо оптимізації своєї інвестиційної політики. За наказом Голови Правління НАК «Нафтогаз України», був утворений Інвестиційний комітет, завданням якого стала розробка та впровадження уніфікованих стандартів для оцінки інвестиційних проектів, що впроваджуються Компанією та її дочірніми підприємствами.

Оцінювання інвестиційних проектів компанії базується на ключових критеріях див рис. 2.9:

- прибутковість;
- термін окупності;
- політичні, економічні та майнові ризики.

Рис. 2.9. Критерії оцінки інвестиційних проектів НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі звітності підприємства

Розроблені стандарти дозволяють Інвестиційному комітету встановлювати пріоритети інвестицій згідно з видами діяльності Компанії. Комітет відповідає за всі інвестиції та капіталовкладення у структурних підрозділах НАК «Нафтогаз України». Централізація інвестиційної політики сприяла ефективному перерозподілу фінансових ресурсів Компанії для реалізації ключових проектів.

Комітет координує та контролює тендерні процедури по закупівлі матеріально-технічних ресурсів для потреб Компанії. Централізація закупівель була ініційована зі створенням Внутрішньосистемної тендерної комісії, яка займається вибором постачальників на конкурсній основі та організацією тендерів.

Створення Комітету також сприяло підвищенню інноваційності та відкритості у дочірніх компаніях, покращенню якості підготовки документації. Введення прозорих інвестиційних критеріїв збільшило прибутковість і скоротило терміни окупності проектів, що сприяло зміцненню інвестиційного портфеля Компанії.

Серед основних інвестицій НАК «Нафтогаз України» виділяються вкладення в дочірні та асоційовані підприємства. Це включає дочірні підприємства зі значним впливом на господарську діяльність та контроль з боку Товариства, а також асоційовані підприємства з істотним впливом, але без контролю. Інвестиції обліковуються за методом участі в капіталі, з відображенням частки прибутку чи збитку дочірніх та асоційованих компаній у фінансових звітах.

При оцінці вартості використання інвестицій, НАК «Нафтогаз України» аналізує поточну вартість майбутніх грошових потоків від асоційованих та дочірніх компаній, включаючи доходи від їхньої діяльності та прибуток від кінцевого вибуття інвестиції див. табл. 2.8, рис.2.10.

Таблиця 2.8

Рух коштів від інвестиційної діяльності НАК «Нафтогаз України», тис грн

Стаття	Роки				Відхилення у %	
	2019	2020	2021	2022	2020/2019	2021/2020

2.8

Незавершені капітальні інвестиції	495721	600904	574895	-	1,21	0,95
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	164239148	242695041	269457025	-	1,47	1,11
Поточні фінансові інвестиції	8746129	11483320	-	-	1,31	0
Інші витрати у тому числі знецінення інвестицій в дочірні та асоційовані підприємства	9784632	16240709	-	-	1,65	0

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

На основі аналізу даних з таблиці 2.8, можна зробити висновок, що відхилення обігу коштів, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на підприємстві, є незначним. Проте, з 2021 року спостерігається часткове призупинення цього процесу, що, на нашу думку, зумовлено нестійкістю умов в Україні, та в 2022 році рух коштів був повністю зупинений через початок широкомасштабного вторгнення.

На рис.2.10 відобразимо незавершені капітальні інвестиції компанії за 2019-2021 роки.

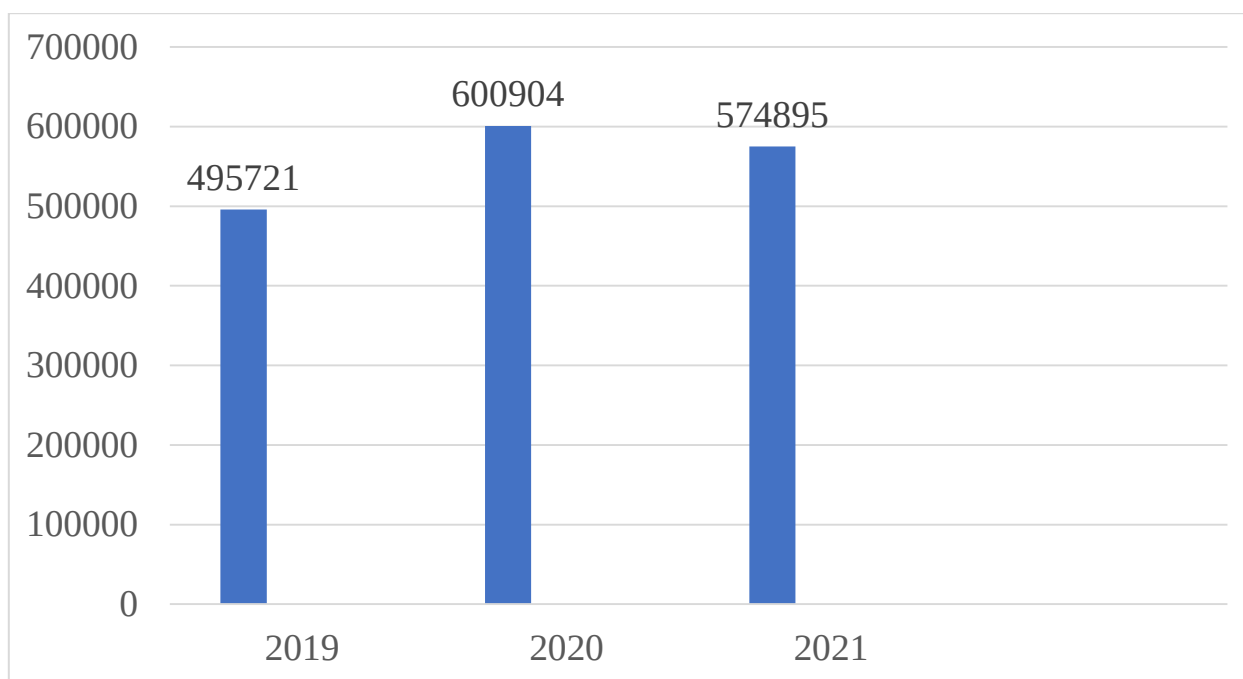

Рис.2.10. Незавершені капітальні інвестиції

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

З рис. 2.10 видно, що у 2019 році незавершені капітальні інвестиції НАК «Нафтогаз України» становили 495721 тис грн, у 2020 році вони зросли до 600904 тис грн, у 2022 році знову спостерігається спад до 574895 тис грн.

Також компанія застосовує метод участі у капіталі для довгострокових фінансових інвестицій, відповідно до якого вона веде облік своїх філій. Ці філії використовують модель переоцінки активів згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності та відповідно до корпоративної політики щодо переоцінки основних фондів. Фінансові результати філій відображаються в доходах та витратах компанії від участі в капіталі (згідно з таблицями 2.9 та 2.10), а їхній інший сукупний дохід враховується у частці іншого сукупного доходу від асоційованих і спільних підприємств, при цьому рух коштів, що був відображений безпосередньо в капіталі філій, відображається в інших змінах капіталу компанії.

Таблиця 2.9

Рух коштів від інвестиційної діяльності НАК «Нафтогаз України», тис грн

Стаття	Роки				Відхилення у %			
	2019	2020	2021	2022	2020/2019	2021/2020	2022/2021	2022/2019
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	78311	112544	34479	11440	1,437	0,306	0,331	0,146

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

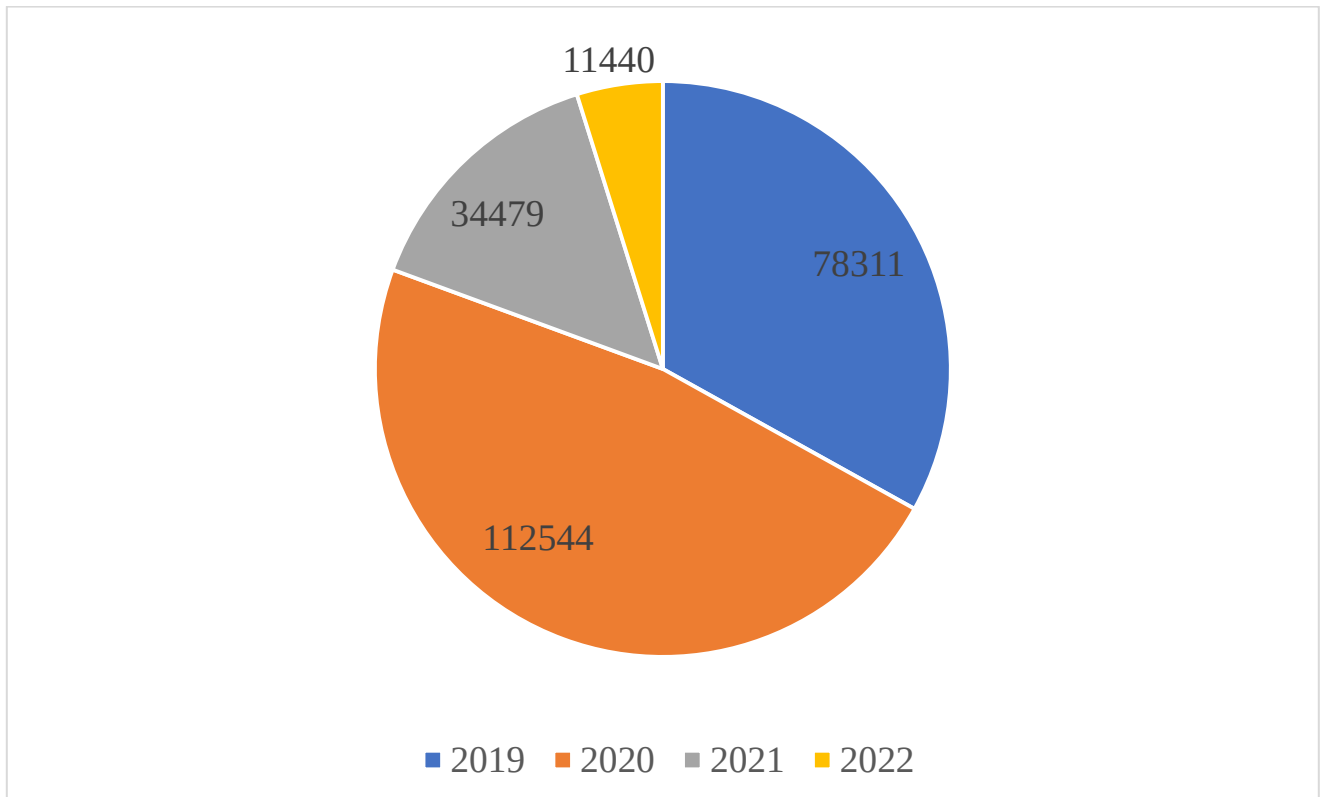

Рис. 2.11 Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Згідно з даними таблиці 2.9 і рис.2.10, максимальний чистий дохід від інвестиційної діяльності було досягнуто у 2020 році і склав 112544 тис. грн. Проте у 2022 році, на тлі військових дій в Україні, ця цифра значно скоротилася до 11440 тис. грн.

Таблиця 2.10

Довгострокові фінансові інвестиції НАК «Нафтогаз України», тис грн

Стаття	Роки				Відхилення у %	
	2019	2020	2021	2022	2020/2019	2021/2020
Інвестиції у дочірні підприємства	-	241928463	268742901	-	1,11	-
Інвестиції у асоційовані підприємства	-	766578	714124	-	0,93	-
Інші інвестиції	-	-	-	-	-	-

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

У 2020-2021 роках компанія НАК «Нафтогаз України» реалізувала значні довгострокові інвестиції, що, на наш погляд, було обумовлено зняттям обмежень, пов'язаних з COVID-19, та зростанням попиту на її послуги. На кінець 2020 року компанія сформувала резерв на знецінення інвестицій у свої філії на суму 16 240 709 тис. грн, який відображений у витратах в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Інвестиції у дочірні підприємства НАК «Нафтогаз України», тис грн

Компанія, назва	Роки				Відхилення у %	
	2019	2020	2021	2022	2020/2019	2021/2020
Укргазвидобування, АТ	-	94592924	156708658	-	-	1,65
Укрнафта, ПАТ	-	7918011	11904469	-	-	1,5
Закордоннафтогаз, ДП	-	200024	189845	-	-	0,94
Укртрансгаз, АТ	-	123114166	83947502	-	-	0,68
Укртранснафта, АТ	-	12313672	11975019	-	-	0,97
Укрспецтрансгаз, АТ	-	507143	503398	-	-	0,99
Укравтогаз, ДП	-	854035	660428	-	-	0,77
Газтрансит, ПрАТ	-	766578	417124	-	-	0,54
Інші інвестиції у	-	2428488	2853582	-	-	1,17

дочірні підприємства						
-------------------------	--	--	--	--	--	--

*розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Найбільша філія компанії НАК «Нафтогаз України» - АТ «Укргазвидобування». Інвестиції в це підприємство у 2021 році склали 156 708 658 тис. грн. Натомість найменші інвестиції отримує ПрАТ «Газтранзит», у 2021 році ця сума склала 417 124 тис. грн. В умовах військового конфлікту інвестиційна діяльність є пріоритетною для України, а НАК «Нафтогаз України» відіграє ключову роль у розвитку енергетичного сектору країни та забезпеченні її енергетичної безпеки

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»

3.1 Основні вектори покращення інвестиційної діяльності підприємства

Удосконалення управління ІП компанії є важливим завданням, особливо в контексті основних функцій менеджменту.

Таблиця 3.1

Управління інвестиційним портфелем компанії в контексті основних функцій
менеджменту НАК «Нафтогаз України»

Планування	Важливо ретельно розробити стратегію інвестування, враховуючи фінансові цілі компанії, ризики та потенційні доходи. Планування допомагає зрозуміти, які активи купувати, коли і як тримати їх у портфелі
Організація	Ефективне управління портфелем передбачає чітке визначення ролей і відповідальності членів команди, а також створення системи моніторингу та звітності для відстеження виконання стратегії
Мотивація	Важливо створити стимули для фахівців з управління портфелем для досягнення кращих результатів. Це може включати винагороди за досягнення фінансових цілей, а також можливості професійного зростання
Контроль	Належний контроль і моніторинг інвестиційного процесу допомагає вчасно виявляти ризики та вносити корективи до стратегії, якщо це необхідно. Це може включати регулярні аналізи портфеля, оцінку ризиків та адаптацію до змін на ринку

Продовження таблиці 3.1

Лідерство	Ефективне керівництво сприяє створенню відкритого та інноваційного середовища, де співробітники відчуються здатними ділитися ідеями та вносити вагомий вклад у розвиток стратегії інвестування
Комунікація	Чітка та ефективна комунікація важлива для забезпечення того, що всі учасники розуміють стратегію інвестування, її цілі та ризики. Це допомагає уникнути непорозумінь та сприяє залученню всіх зацікавлених сторін у досягненні спільних цілей.

*розроблено автором на основі [53]

Управління інвестиційним портфелем компанії НАК «Нафтогаз України» в контексті основних функцій менеджменту потребує комплексного підходу. Це включає планування, організацію, мотивацію, контроль, лідерство та комунікацію. Ефективне планування допомагає визначити стратегію інвестування, враховуючи фінансові цілі та ризики. Організація передбачає чітке розподіл ролей та створення систем моніторингу. Мотивація сприяє досягненню кращих результатів через стимули для фахівців. Контроль дозволяє вчасно виявляти ризики та коригувати стратегію. Лідерство створює сприятливе середовище для інновацій та спільної роботи. Комунікація є ключовою для забезпечення зрозуміння стратегії та ризиків всіма зацікавленими сторонами.

Зважаючи на контекст НАК «Нафтогаз України» і основні функції менеджменту, можна запропонувати такі заходи для удосконалення управління їх ІІІ (табл.3.2)

Таблиця 3.2

Заходи для удосконалення управління їх інвестиційним портфелем НАК
«Нафтогаз України»

Планування	1. Проведення аналізу інвестиційних можливостей відповідно до стратегії компанії. 2. Розробка детальної стратегії інвестування, враховуючи фінансові цілі та ризики. 3. Встановлення чітких критеріїв для вибору активів та стратегій управління портфелем.
Організація	1. Визначення ролей та відповідальності членів команди з управління портфелем. 2. Створення ефективної системи моніторингу та звітності для відстеження виконання стратегії та результативності інвестицій.
Мотивація	1. Впровадження стимулюючих програм для фахівців з управління портфелем на основі досягнення фінансових цілей та результатів. 2. Надання можливостей для професійного зростання та розвитку
Контроль	1. Встановлення системи регулярного моніторингу інвестиційного процесу та аналізу ризиків. 2. Проведення регулярних аудитів для оцінки ефективності управління портфелем та виявлення можливих покращень.
Лідерство	1. Розвиток культури лідерства, що сприяє відкритому обміну ідеями та інноваціям. 2. Створення механізмів для залучення співробітників до участі у процесі прийняття рішень щодо управління портфелем.
Комунікація	1. Забезпечення чіткого спілкування між всіма зацікавленими сторонами щодо стратегії інвестування та результатів. 2. Організація регулярних нарад та звітів для забезпечення транспарентності та відкритості управління портфелем.

*розроблено автором на основі [53]

Удосконалення управління ІП НАК «Нафтогаз України» передбачає впровадження ряду заходів. Планування вимагає аналізу і розробки стратегії інвестування. Організація включає встановлення чітких ролей та системи моніторингу. Мотивація полягає в стимулюючих програмах та розвитку персоналу. Контроль передбачає систему моніторингу та аудиту для оцінки ефективності. Лідерство сприяє культурі інновацій та залученню співробітників. Комунікація є важливою для забезпечення розуміння стратегії та відкритості управління.

Ці заходи можуть допомогти НАК «Нафтогаз України» удосконалити управління своїм ІП з урахуванням основних функцій менеджменту.

Також важливо розглянути потенційні ризики, пов'язані з інвестиціями у НАК «Нафтогаз України». Фінансові ризики можна управляти за допомогою різних стратегій. Серед методів вирішення інвестиційних ризиків можна виділити наступні [58] (див. рис.3.1):

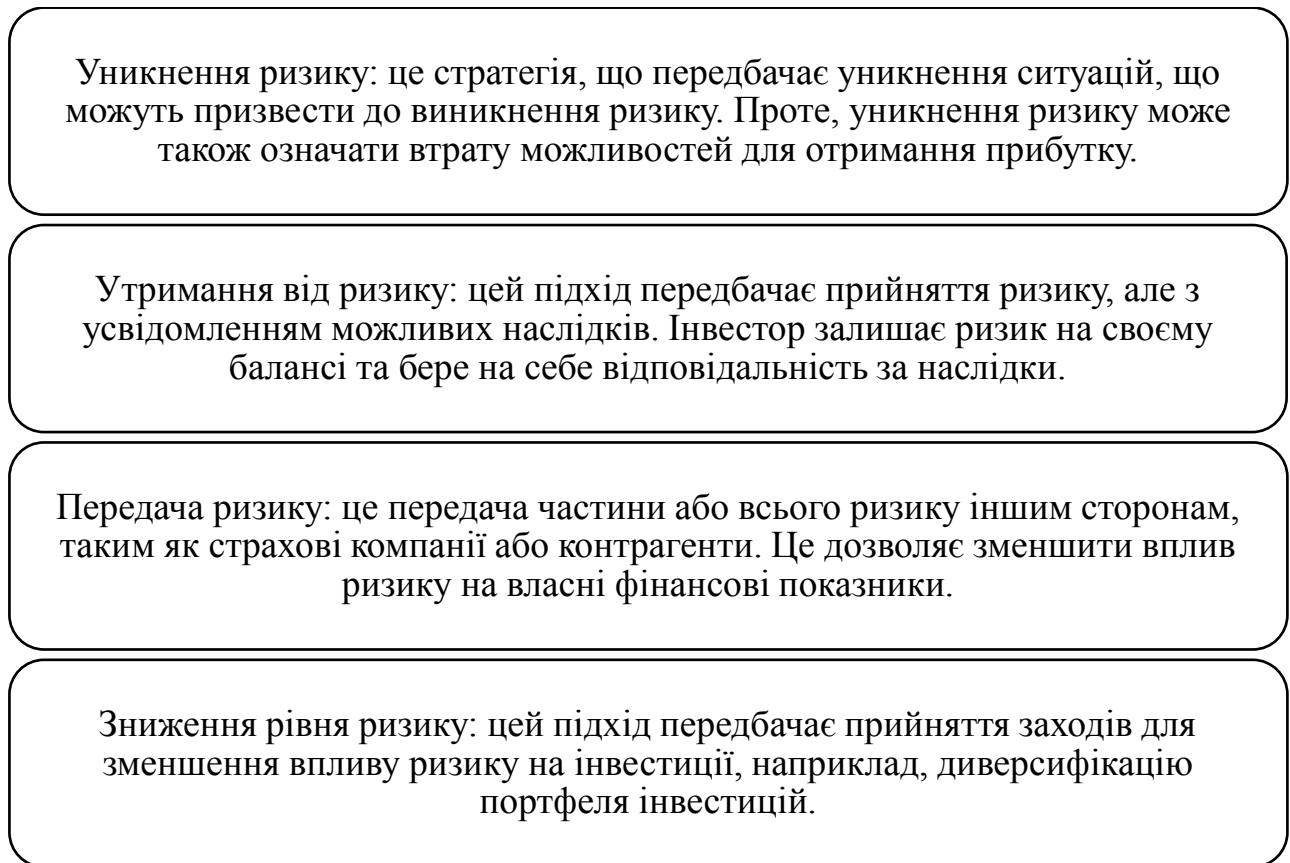

Рис. 3.1 Методи вирішення інвестиційних ризиків на НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі [53]

Отже, застосовуючи венчурний капітал, НАК «Нафтогаз України» має намір забезпечити власні кошти для покриття можливих втрат. Це важливо для зменшення ризику та забезпечення стабільності інвестиційного процесу.

Існують кілька способів нейтралізації або зниження ризику, які можна розглянути в НАК «Нафтогаз України» (див. рис.3.2):

Уникнення інвестиційного ризику передбачає вживання внутрішніх заходів, що повністю усувають певні види ризику. Це може включати у себе відмову від дій з дуже високим рівнем ризику.

Широко використовується метод страхування фінансових ризиків. Він передбачає наявність страхувальника та страховика, які формують грошовий фонд, щоб зменшити ризик.

Внутрішнє страхування здійснюється через формування страхових резервів для покриття ризику.

Забезпечення високого рівня ліквідності інвестицій є також важливим аспектом. Активи проекту мають мати ринковий попит, що гарантуватиме їхню продажність у разі припинення проекту та зменшить збитки.

Диверсифікація відображає процес розподілу капіталу між різними об'єктами інвестування, які не мають прямого зв'язку між собою. Цей стратегічний підхід дозволяє розподілити ризик та зменшити його вплив на інвестиції шляхом інвестування в різні види активів.

Лімітування полягає в установленні межових значень для різних аспектів, таких як витрати, продажі, кредиту та інші. Це ефективний метод зниження ризику інвестицій шляхом встановлення відповідних фінансових нормативів, які обмежують певні дії або обсяги.

Хеджування є стратегією зниження ризику інвестицій за допомогою фінансових інструментів, таких як деривативи. Ця стратегія передбачає використання ф'ючерсів та опціонів на біржі для зменшення можливих фінансових втрат. Хеджування дозволяє обмежити ризик за допомогою контрактів, що встановлюють певні умови або права на майбутні операції.

Рис. 3.2. Зниження ризику в НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі [53]

Додатково, зниження ризиків можна здійснити шляхом професійного складання угод і контрактів, вчасного визначення прав та обов'язків сторін у негативних ситуаціях, використання сучасних систем безпеки майна, а також

постійного моніторингу фінансових ринків та взаємодії з партнерами та споживачами [37].

Наразі одним із найбільш актуальних заходів для зниження інвестиційного ризику є використання страхових продуктів для фінансового захисту. В умовах конфлікту або війни, які спричиняють значні руйнування, міжнародне співробітництво може виявитися вирішальним для захисту країни від тяжких наслідків. Надання фінансової підтримки для відновлення та розвитку стає необхідною у таких умовах.

Війна призводить до руйнування інфраструктури, порушення торговельних та фінансових систем, руйнує економіку країни та призводить до переміщення великої кількості людей. Усі ці чинники матимуть серйозний і тривалий вплив на економіку України, і процес відновлення може зайняти десятиліття.

Більшість стандартних страхових полісів виключають покриття військових ризиків через їх потенційно великі розміри.

Приватні та державні ринки страхування українських компаній обмежені у можливостях перестрахування, і не завжди можуть задовольнити попит на страхування. Також, подачі України щодо отримання страхового покриття військових ризиків на міжнародних ринках корпоративного страхування залишаються невирішеними.

Помітно, що в умовах геополітичної нестабільності та військових конфліктів, ризик втрат для бізнесу зростає, тому інвестори та підприємства мають шукати нові методи зменшення своєї вразливості, включаючи пошук альтернативних форм страхування та ризик-менеджменту.

Україні дуже важливо мати механізми страхування для нафтового сектору та інфраструктурних проектів, особливо в умовах воєнного конфлікту та після його завершення. Такі механізми, як страхування політичних ризиків, розподілене фінансування ризиків, страхування кредиту, інвестиційні гарантії та міжнародна допомога, можуть допомогти захистити інвесторів та забезпечити фінансову

стабільність проектів. Наприклад, страхування політичних ризиків дозволяє інвесторам уникнути фінансових втрат через події, такі як військова нестабільність чи кібератаки, тоді як розподілене фінансування ризиків залучає треті сторони для розподілу ризиків та забезпечення винагороди. Такі інструменти сприяють забезпеченню стійкості та успішності проектів навіть у складних умовах. Крім того, важливо також розглядати можливість впровадження інноваційних підходів у ці механізми, таких як використання блокчейн технологій для забезпечення прозорості та ефективності управління ризиками.

Цей підхід також може включати надання фінансової підтримки для відновлення доріг, мостів та іншої інфраструктури, а також надання технічної допомоги та навчання для місцевих органів влади та громад. Одним із інструментів для забезпечення цього може бути створення мультидонорського фонду, який покриватиме неекономічні ризики для іноземних інвесторів, зокрема, воєнних ризиків після активної фази конфлікту на протязі 10-15 років. Це може відігравати ключову роль у привабленні інвестицій в Україну, сприяючи виживанню економіки під час війни та її подальшому відновленню після неї.

Міжнародні механізми страхування капіталу можуть забезпечити іноземним інвесторам доступ до низькоризикових можливостей інвестування в Україні, створюючи більш привабливе середовище для залучення інвестицій. Це, у свою чергу, сприятиме відновленню інфраструктури країни та відновленню економічної стабільності.

3.2 Обґрунтування інвестиційної стратегії

Інвестиційні моделі та напрямки діяльності включають різноманітні стратегії та ідеї, які є корисними для НАК «Нафтогаз України». НАК «Нафтогаз України» досліджують можливості впровадження інноваційних технологій у видобутку та

обробці нафти та газу, що сприяє підвищенню продуктивності та ефективності виробництва.

Сьогодні НАК «Нафтогаз України» розглядає інвестиції у відновлювальні джерела енергії або зелені технології, що допоможуть компанії зменшити вуглецевий слід та підвищити стійкість до змін клімату.

Крім того, НАК «Нафтогаз України» розглядає інвестиції у розвиток та модернізацію інфраструктури, такої як газопровідна мережа та зберігання газу, для забезпечення надійного постачання енергії та збільшення конкурентоспроможності компанії.

Основні напрямки інвестиційної діяльності НАК «Нафтогаз України» див. рис.3.1:

Рис. 3.1. Ключові аспекти інвестиційної діяльності НАК «Нафтогаз України»

*розроблено автором на основі [53]

1) Модернізація газотранспортної системи: НАК «Нафтогаз України» має в своєму управлінні ключові елементи газотранспортної мережі країни. Процес інвестування в сучаснізацію та удосконалення газопроводів, компресорних станцій та супутньої інфраструктури є критичним для зростання продуктивності та надійності перекачування природного газу.

2) Розвиток видобутку та обробки газу: НАК «Нафтогаз України» активно розширює свої зусилля в сфері видобутку та обробки природного газу, використовуючи власні ресурси. Капіталовкладення в цю область сприяють збільшенню обсягів видобутку, впровадженню інноваційних методів та технологій обробки, а також відповідності екологічним стандартам.

3) Розвиток альтернативних джерел енергії: Компанія «Нафтогаз України» також акцентує увагу на розширенні сфери використання альтернативних джерел енергії, включаючи вітрову та сонячну енергію. Такий підхід може сприяти диверсифікації енергетичного портфеля країни та зменшенню залежності від імпортованого природного газу.

4) Енергоефективність: Інвестиції в енергоефективність є важливою частиною стратегії НАК «Нафтогаз України». Оновлення систем опалення, застосування енергозберігаючих технологій та реалізація програм збільшення енергоефективності можуть допомогти скоротити споживання природного газу та поліпшити екологічний стан.

Також розширення інвестиційних моделей та напрямків діяльності НАК «Нафтогаз України» може бути проведено шляхом впровадження ряду конкретних заходів (табл.3.3):

Таблиця 3.3

Розширення інвестиційних моделей та напрямків діяльності НАК «Нафтогаз України»

Стимулювання інновацій	Розробка програми для активного
------------------------	---------------------------------

	пошуку та впровадження передових технологій у видобутку та обробці нафти та газу, а також впровадження програми по розвитку та підтримці стартапів у сфері енергетики
Інвестиції у відновлювальні джерела енергії	Залучення фінансування для розширення портфеля проектів у сфері відновлюваної енергетики, таких як сонячна, вітрова та гідроенергетика, що сприятиме зменшенню вуглецевого сліду та збільшенню стійкості до змін клімату
Модернізація інфраструктури	Планування та реалізація програми по розширенню та модернізації газопровідної мережі, зокрема, з використанням сучасних технологій моніторингу та керування мережею для підвищення надійності та ефективності постачання енергії
Стратегічні партнерства	Укладення угод з ключовими гравцями у сфері енергетики для спільної розробки та реалізації інноваційних проектів та програм, а також для розширення географії діяльності та диверсифікації ризиків

*розроблено автором

Розширення інвестиційних моделей та напрямків діяльності НАК «Нафтогаз України» передбачає реалізацію ряду стратегічних заходів. Це включає стимулювання інновацій, інвестування у відновлювальні джерела енергії, модернізацію інфраструктури та укладення стратегічних партнерств. Ці заходи спрямовані на забезпечення підвищення продуктивності, стійкості до змін клімату та покращення ефективності постачання енергії, що в свою чергу сприятиме конкурентоспроможності та сталому розвитку компанії.

Ці заходи допоможуть НАК «Нафтогаз України» розширити свій ІП та розвиток, забезпечуючи йому конкурентну перевагу на ринку енергетики та сприяючи сталому росту компанії.

Розвиток нових інвестиційних моделей та напрямків діяльності НАК «Нафтогаз України» має включати ряд стратегічних ініціатив (табл.3.4).

Таблиця 3.4

Розвиток нових інвестиційних моделей та напрямків діяльності НАК
«Нафтогаз України»

Розширення географії діяльності	Розгляд можливостей для розширення присутності на нових ринках або розширення географії діяльності шляхом участі у проектах за межами України
Впровадження технологій Інтернету речей (IoT)	Використання IoT для оптимізації процесів видобутку, транспортування та зберігання нафти та газу, що сприятиме підвищенню ефективності та зниженню витрат
Інвестиції у розвиток альтернативних паливних джерел	Дослідження та впровадження нових технологій альтернативних палив, таких як водень, біогаз чи гібридні рішення, для диверсифікації джерел енергії

3.4

Розвиток енергоефективних рішень	Інвестування у проекти з підвищення енергоефективності у всіх сферах діяльності компанії, що дозволить зменшити споживання енергії та викиди парникових газів
Створення інноваційних фінансових інструментів	Розробка нових інвестиційних продуктів та фінансових інструментів, таких як зелені облігації або інвестиційні фонди, спрямованих на підтримку екологічно чистих технологій та проектів

*розроблено автором

Розвиток нових інвестиційних моделей та напрямків діяльності НАК «Нафтогаз України» передбачає впровадження ряду стратегічних ініціатив, спрямованих на розширення географії діяльності, використання передових технологій для оптимізації процесів та підвищення ефективності, дослідження та впровадження альтернативних джерел енергії, зменшення споживання енергії та викидів парникових газів, а також розробку нових фінансових інструментів для підтримки екологічно чистих технологій та проектів.

3.3 Економічний ефект запровадження запропонованих заходів

Інвестиційні ініціативи НАК «Нафтогаз України» спрямовані на розвиток енергетичного сектору, збільшення його конкурентоспроможності та забезпечення енергетичної безпеки України. Основна стратегія компанії на 2025 рік охоплює три напрямки: газовий бізнес, постачання та розвиток низьковуглецевого бізнесу (див. рис. 3.2).

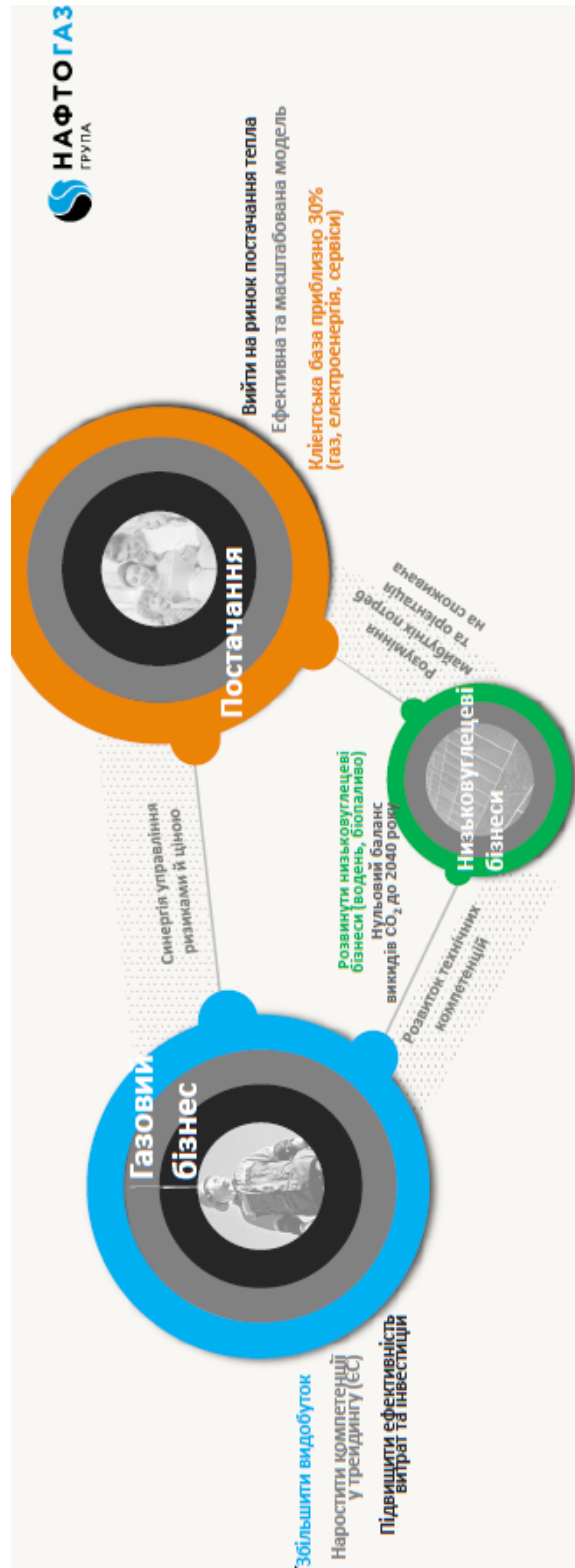

Рис. 3.2. Основні платформи стратегії НАК «Нафтогаз України» на 2025 рік

Фундамент газової індустрії полягає в розширенні кількості відомих резервів газу, що є вирішальним фактором для привернення інвестицій (див. рис. 3.3).

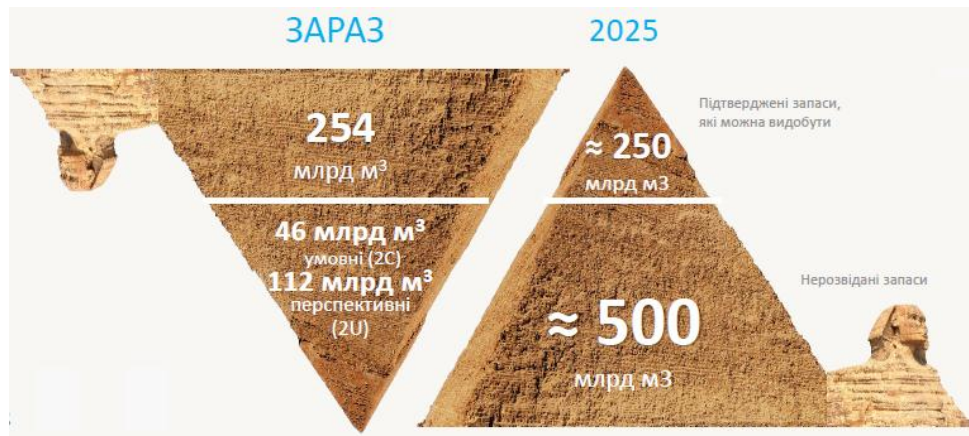

Рис. 3.3 Основа газового бізнесу НАК «Нафтогаз» на 2025 рік

Аналіз потреби в інвестиціях демонструється на рис.3.4 у контексті фінансування програм розвитку та видобутку, які здійснюються НАК «Нафтогаз України» за власні кошти (без залучення зовнішніх партнерів).

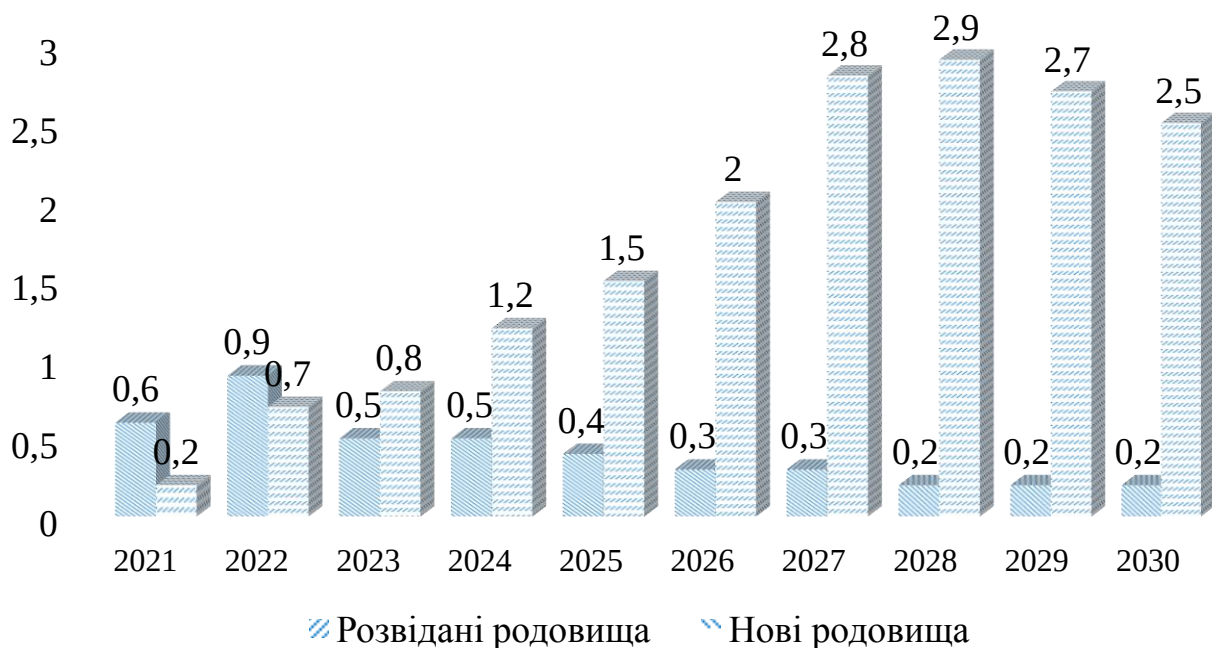

Рис. 3.4. Довгострокова інвестиційна програма включно із сейсмічною розвідкою, млрд дол . США

Загальна потреба у фінансуванні за період 2021-2025 років становить приблизно 7,3 мільярда гривень, а в період з 2026 по 2030 роки - 14,1 мільярда гривень.

За прогнозами та стратегією, НАК «Нафтогаз України» обіцяє мати сприятливі перспективи для росту своєї діяльності та розширення продукції, що включає: оновлення існуючих та розвиток нових родовищ, модернізацію систем зв'язку, технічне переоснащення підприємств по видобутку нафти, реконструкцію заводів з переробки газу, вхід у міжнародні ринки газовидобування, а також приваблення закордонних інвесторів.

Таким чином, аналізуючи інвестиційну діяльність НАК «Нафтогаз України», можна визначити ключові аспекти та тенденції, які відображають стратегічний напрям розвитку компанії та її вплив на енергетичний сектор України. Основними напрямками інвестиційної діяльності є модернізація та розвиток газотранспортної системи, збільшення обсягів видобутку природного газу через впровадження новітніх технологій та методів розвідки, а також розвиток альтернативних джерел енергії та підвищення енергоефективності.

Значні обсяги інвестицій, які були спрямовані на реалізацію вказаних напрямів, свідчать про стратегічні пріоритети компанії. Зокрема, загальна потреба у фінансуванні за період 2021-2025 років складає приблизно 7,3 мільярда гривень, тоді як для наступного п'ятиріччя, з 2026 по 2030 роки, ця потреба зростає до 14,1 мільярда гривень. Це зростання обсягів інвестицій підкреслює акцент на довгостроковому плануванні та розвитку компанії, зосередженому на забезпеченні енергетичної незалежності України та впровадженні інноваційних підходів у сфері енергетики.

Інвестиції у дочірні та асоційовані підприємства, розглянуті в контексті фінансових звітів компанії, також відіграють важливу роль у зміцненні її ринкових позицій. Виділення коштів на розвиток Укргазвидобування, Укрнафти, Укртрансгазу та інших ключових підприємств свідчить про цілеспрямовану

політику НАК «Нафтогаз України» у питаннях збільшення власного видобутку газу та нафти, а також удосконалення логістики та транспортування енергоресурсів.

Важливим аспектом є також залучення іноземних інвестицій та реалізація спільних проектів з міжнародними партнерами, що дозволяє НАК «Нафтогаз України» інтегруватися в глобальний енергетичний ринок, забезпечувати впровадження передових технологій та практик.

Підсумовуючи, інвестиційна діяльність НАК «Нафтогаз України» має вирішальне значення для забезпечення стабільності та розвитку енергетичної інфраструктури України. Стратегічний підхід до інвестування, зосередження на інноваціях та ефективне використання ресурсів сприяють не тільки підвищенню енергетичної безпеки країни, але й відкривають нові можливості для її економічного розвитку.

Ці напрямки дозволять НАК «Нафтогаз України» розширити свої інвестиційні можливості, забезпечуючи стає та інноваційне зростання компанії.

ВИСНОВКИ

Інвестиційна діяльність організації являє собою сукупність об'єктивних характеристик та зусиль керівництва підприємства, які дозволяють сформуванню цілісного уявлення про доцільність, ефективність та рівень ризиків інвестиційних вкладень в організацію.

Для оцінки інвестиційної діяльності підприємства найчастіше використовуються ринкові та бухгалтерські підходи, а також поєднання цих двох методів – комплексний підхід. Ринковий підхід заснований на інформації про розміщення та вартість цінних паперів компанії, частоту та величину дивідендних виплат. При використанні бухгалтерського підходу проводиться оцінка фінансового стану, платоспроможності та ділової активності підприємства, а також ефективності господарської діяльності. Найбільш повне уявлення про організацію дає поєднання ринкового та бухгалтерського підходів, так званий, комплексний підхід.

1. Дослідження комплексної моделі управління інвестиційною діяльністю НАК «Нафтогаз України» надає можливість збалансувати ризики та можливості, визначити стратегічні напрямки розвитку та забезпечити стабільний розвиток організації. Ця модель включає в себе постійний моніторинг ринкових умов, регулярне оновлення стратегій, а також адаптацію до змін у внутрішніх та зовнішніх умовах.

2. Інтеграція системи моніторингу та оцінки інвестицій дозволяє НАК «Нафтогаз України» ефективно керувати своїм портфелем інвестицій, реагувати на зміни у ринкових умовах та приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів. Регулярний аналіз фінансових результатів та ефективності проектів дозволяє вчасно виявляти та вирішувати проблеми, що виникають у процесі реалізації стратегії.

Застосування цієї моделі допомагає НАК «Нафтогаз України» досягати своїх стратегічних цілей, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів, максимізацію доходів та мінімізацію ризиків. Такий підхід сприяє створенню конкурентної переваги на ринку та забезпеченню стійкого фінансового стану компанії в довгостроковій перспективі.

3. Аналізуючи ефективність інвестиційної діяльності НАК «Нафтогаз України», можна визначити, що підприємство показує стабільний фінансовий стан. Його успішність не залежить від залучених джерел інвестування, оскільки більшість коштів, вкладених у інвестиційні проекти, є власними. Навіть при збитках від інвестиційної діяльності, підприємство продовжує демонструвати високий рівень інвестиційної активності.

Інвестиційна діяльність на НАК «Нафтогаз України» має високий рівень і відображається як стратегічно цікава для майбутніх інвесторів. Це свідчить про довіру до потенціалу підприємства і його здатність забезпечувати стабільний прибуток у майбутньому. Такий підхід до інвестиційної діяльності дозволяє НАК «Нафтогаз України» залишатися в центрі уваги на ринку та залучати нові інвестиції для подальшого розвитку.

4. Удосконалення управління інвестиційним портфелем компанії в контексті основних функцій менеджменту вимагає системного підходу та впровадження стратегічних ініціатив. Це означає ретельне планування, організацію чітких ролей та відповідальності, мотивацію персоналу, ефективний контроль та лідерство. Крім того, важлива чітка комунікація та залучення всіх зацікавлених сторін для досягнення спільних цілей. Впровадження цих принципів допоможе компанії ефективно управляти своїм інвестиційним портфелем, мінімізувати ризики та досягати бажаних фінансових результатів.

Розширення наявних та розвиток нових інвестиційних моделей та напрямків діяльності НАК «Нафтогаз України» є стратегічно важливим завданням, спрямованим на забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності компанії. Це вимагає пошуку нових можливостей у сферах енергетики та розвитку альтернативних джерел енергії, впровадження передових технологій для оптимізації процесів та зменшення викидів, а також укладення стратегічних партнерств та розширення географії діяльності. Ці кроки сприятимуть не лише розвитку компанії, а й сприятимуть створенню стійкого та екологічно чистого енергетичного сектору в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажажа М., Фурсін О., Венгер О. Зарубіжний досвід регіонального економічного розвитку: інновації, екосистема, місцеве самоврядування //Humanities studies. – 2022. – №. 11 (88). – С. 169-183.
2. Акуленко К. В. Удосконалення системи управління якістю продукції на вітчизняних агропромислових підприємствах // Економіка та держава. – 2019. – №. 4. – С. 86-91.
3. Алієва А. Ю. Формування стратегічних пріоритетів сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери на засадах інклюзивного зростання //Економічний форум. – 2020. – Т. 1. – №. 3. – С. 44-51.
4. Арабчук Я. І. Стабільність місцевих бюджетів–запорука успіху реформ із децентралізації //Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2019. – №. 1. – С. 57-68.
5. Бабина О. М. Аналіз інвестиційних можливостей підприємництва з позицій розвитку інноваційної діяльності у виробництві енергії з альтернативних джерел //Ефективна економіка.-2020.-№ 4.-12 с.
6. Балабаєва З., Бойченко П., Маківничук К. Еволюція суб'єктності територіальної громади в умовах реформи місцевого самоврядування //Актуальні проблеми державного управління. – 2019. – Т. 1. – №. 77. – С. 106-110.
7. Беновська Л. Місцеві запозичення як інструмент розвитку територіальних громад //Світ фінансів. – 2022. – №. 1 (70). – С. 49-60.
8. Бліщук К. М. Інноваційні інструменти місцевого економічного розвитку //Ефективність державного управління. – 2019. – №. 2. – С. 177-188.
9. Богдан Н., Краснокутська І. Інвестиційне забезпечення розвитку туристичної галузі в системі завдань регіонального маркетингу //Економічний аналіз. – 2021. – Т. 31. – №. 3. – С. 7-15.

10. Божанська Н.А. Тенденції розвитку українського ринку прямих іноземних інвестицій; кваліф. робота випускника освітн. рівня бакалавр: спец. 051 – Економіка / Н.А. Божанська; НАУ. – Київ, 2021. – 81 с.
11. Бороденко Т. Місцеві бюджети як основа фінансової бази органів місцевого самоврядування //Grail of Science. – 2023. – №. 24. – С. 72-79.
12. Ватаманюк-Зелінська У. З., Мацей К. П. Фінансово-економічна база місцевих бюджетів як запорука стабільного регіонального розвитку // Інноваційна економіка. – 2023. – №. 1. – С. 71-78.
13. Витвицька О. Д. Особливості формування механізму регулювання інвестування інновацій в сучасних умовах //Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – №. 181 (4). – С. 85-90.
14. Власюк Є. В., Синюк Ф. О., Підгірний А. Т. Удосконалення фінансової звітності підприємств з метою підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки. – 2017.
15. Гегедош К. В. Вплив інтерактивного маркетингу на вдосконалення механізму транскордонного економічного співробітництва //Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – №. 12 (1). – С. 73-76.
16. Гобрей М.В. Суб'єкти інвестиційних процесів та джерела інвестицій в регіональній економіці. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2018. Вип. 32. С. 130-133.
17. Горин В.П., Карпишин Н.І. Інвестиційні субвенції як джерело надходжень до місцевих бюджетів. Економіка. Фінанси. Право. 2021. №8/1. С. 31-34.
18. Грубляк О. Основні вектори змін місцевих бюджетів у контексті бюджетної децентралізації та воєнного стану //Галицький економічний вісник

Тернопільського національного технічного університету. – 2023. – Т. 80. – №. 1. – С. 59-67.

19. Денисенко М. П., Шапошнікова О. М., Будякова О. Ю. Економічні заходи державного управління щодо залучення інвестицій //Науковий вісник: Державне управління. – 2020. – №. 1 (3). – С. 53-65.

20. Дорошенко В. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління розвитком системи теплопостачання міста [Електронний ресурс] / В. Дорошенко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2012. — Вип. 1 (6). — С. 48-58

21. Дубинська О. Удосконалення методики оцінки комплексного стану підприємства на основі інтегрованої фінансової звітності //Молодий вчений. – 2019. – №. 2 (66). – С. 611-618.

22. Єпіфанова І. Ю. Удосконалення інвестиційного середовища в сфері розвитку житлового фонду в Україні // Modeling the development of the economic systems. № 1: 185–193. – 2023.

23. Зось-Кіор М. В., Калюжний С. О. Удосконалення системи управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства //Економіка та держава. – 2020. – №. 3. – С. 23-27.

24. Ігнатенко О. П. Застосування інвестиційних інструментів на місцевому рівні //Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – №. 5. – С. 74-79.

25. Ільїна М. В., Шпильова Ю. Б. Інституціональне середовище формування стратегії розвитку територіальних громад //Приазовський економічний вісник. – 2020. – С. 26-31.

26. Качула С. В. Удосконалення інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств України / С. В. Качула, К. К. Кагожкіна // Ефективна економіка. – 2023. – № 1.

27. Кватирко О. М. Еколого-економічні засади формування механізмів використання конкурентних переваг лісового сектору регіону //Агросвіт. – 2021. – №. 18. – С. 62-72.
28. Коваль І. Ф. Застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні //Молодий вчений. – 2017. – №. 9. – С. 522-525.
29. Ковальчук С. П. Організаційно-економічні механізми залучення інвестицій на регіональному рівні //Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2014. – №. 5 (1). – С. 189-193.
30. Козловський Є. В., Ткаченко Т. І. Особливості управління проектами в сфері туризму на основі застосування механізмів державно-приватного партнерства //Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – №. 9. – С. 78-82.
31. Коломієць Н. О., Коломієць О. П. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства //Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2017. – №. 188. – С. 91-106.
32. Колянко О. В. Особливості механізму управління інвестиціями в умовах нестабільного середовища //Вісник ЛТЕУ. Економічні науки. – 2021. – №. 64. – С. 48-52.
33. Кузьмін О. Є., Станасюк Н. С., Уголькова О. З. Соціальна відповідальність бізнесу: поняття, типологія та чинники формування //Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2021. – №. 2. – С. 6.
34. Кучеркова С. Вдосконалення складу звітності як шлях до підвищення інвестиційної привабливості підприємства //Галицький економічний вісник. – 2021. – Т. 69. – №. 2. – С. 69-75.
35. Лабунська С. В., Собакар М. В. Удосконалення підходу до оцінки взаємозв'язку показників впливу на внутрішньо генерований гудвіл та інвестиційну діяльність підприємства. – 2022.

36. Лендел О.М. Соціальні екстерналії як побічний ефект здійснення інвестиційної діяльності. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2017. Т. 2. Вип. 1. С. 87-91.
37. Лещук Г. Аналіз інвестиційної привабливості туристичного сектору України //Наукові інновації та передові технології. – 2023. – №. 11 (25).
38. Лещук Г.В. Механізми залучення інвестиційних ресурсів в економіку регіону / Г.В. Лещук // Наукове видання «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції» / Херсонський національний технічний університет. – Херсон : Видавництво Вишемирський В.С., 2016. – №23(12). - С. 21-25
39. Лисенко Д. В. Удосконалення підходів до оцінки фінансового стану підприємства як засобу залучення інвестиційних ресурсів : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 072 - фінанси, банківська справа та страхування / наук. кер. Н. В. Котенко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 62 с.
40. Литвин Н. Шляхи удосконалення місцевого самоврядування в Україні // Věda a perspektivy. – 2021. – №. 1 (1).
41. Ломачинська І. А. Концептуальні підходи до визначення сутності імпакт-інвестицій. Бізнесінформ. 2020. № 2. С. 16–22.
42. Лубенець С. В., Гришунін В. В. Моделювання інтегрально-рейтингової оцінки інвестиційної привабливості банків. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Економічна. 2016. Вип. 90. С. 97-107
43. Макаренко М. П. Залучення іноземних інвестицій в економіку України // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2016. - № 13. - С. 73-75

44. Малишівський Т. В., Стефінін В. В. Управління економічним розвитком громади крізь призму концепції «місцевого економічного розвитку» // Науковий вісник. – 2021. – С. 66.
45. Мамонова В. В., Троян М. О. Удосконалення організаційної структури стратегічного планування розвитку міст //Теорія та практика державного управління. – 2017. – №. 2. – С. 127-132.
46. Мацюк І. Формування організаційно-економічного механізму управління місцевим розвитком //Рекомендовано радою ГО «Інститут транскордонних ініціатив»(протокол 3-ЗП від 18.05. 2023 р.). – 2023. – С. 102.
47. Мединська Н. В. Економічний механізм природокористування в умовах децентралізації: сутнісна характеристика, типи, ієрархія //Економіка та держава. – 2022. – №. 2. – С. 97-102.
48. Мельник С. І. и др. Формування інвестиційної стратегії сільськогосподарських підприємств в умовах трансформаційних процесів в економіці країни //Ефективна економіка. 2021.№ 11. – 2021.
49. Мулик Т. О., Мулик Я. І. Організація обліку та аудиту витрат на збут підприємства: стан та напрями вдосконалення //Глобальні та національні проблеми економіки.-2018.- Вип. 22.- С. 965-971.
50. Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємства // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 16 квітня 2021 р. – Кропивницький : РВЛ ЦНТУ, 2021. – 230 с.
51. Нечипорук О. В. Світовий досвід формування інвестиційної політики держави //Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2020. – №. 4. – С. 343-348.
52. Осадчук С. Вдосконалення інструментів місцевого економічного розвитку територій //Актуальні проблеми державного управління. – 2021. – Т. 1. – №. 82. – С. 127-131.

53. Очередыко О. О. Напрямки підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств холдингу // Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки. – 2017. – №. 34. – С. 401-407.

54. Побоченко Л.М. Вплив пандемії COVID-19 на інвестиційну діяльність ТНК. Трансформація функцій держави в умовах глобалізації: Дискусійна платформа, 19 травня 2021 року: тези доп. – К., 2021.– С.85-91

55. Побоченко Л.М. Дослідження інвестиційної привабливості України для КНР // Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики – 2020: міжнародна науково-практична конференція, 17 квітня 2020 року: тези доп. – К., 2020.– С.151–162.

56. Погребняк А. Ю., Лопатюк В. С. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства //Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць, № 26. – 2023. – С. 121.

57. Решевець О. В. Вплив державної політики залучення іноземних інвестицій на розвиток територіальних громад //Наукові розвідки з державного та муніципального управління. – 2013. – №. 1. – С. 242-256.

58. Руденко В. В. Ідентифікація функціональних складових фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки //Економіка та держава. – 2020. – №. 7. – С. 73-78.

59. Руденко О. А. Особливості регулювання інвестиційних процесів та дослідження інвестиційного потенціалу в постсоціалістичних країнах //Економіка і організація управління. – 2019. – №. 1 (33). – С. 85-91.

60. Салімонов О. О. Управління інвестиційною привабливістю підприємств в Україні: автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / О. О. Салімонов; ЧНУ ім. Петра Могили. - Миколаїв, 2019. - 13 с.

61. Самошкіна І. Д., Салогуб Д. О. Інвестиційна діяльність підприємства як ключовий елемент активізації інвестиційних процесів //The 9th International

scientific and practical conference “Study of world opinion regarding the development of science”(November 22-25, 2022) Prague, Czech Republic. International Science Group. 2022. 734 p. – 2022. – С. 125.

62. Світлична Ю. О. Адміністративно-правові заходи з удосконалення порядку іноземного інвестування в Україні //Право. ua. – 2017. – №. 2. – С. 20-25.

63. Сокольська Т.В. Формування механізмів державного управління інноваційним розвитком сільського господарства України / Т.В. Сокольська, С.П. Поліщук, О.В. Білик // Аспекти державного управління. - 2020. - Т. 8. - №. 2. - С. 71-78.

64. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін : посіб. / А. А. Свинчук, А. О. Корнецький, М. А. Гончарова, В. Я. Назарук, Н. Є. Гусак, А. А. Туманова. Київ: Ві Ен Ей. – 2017. – 188 с

65. Тарабан С. В. Капітальні інвестиції як складова державної інвестиційної політики на регіональному рівні //Університетські наукові записки. – 2020. – №. 2. – С. 176-185.

66. Ткаченко С. Шляхи залучення інвестицій в економіку сільського господарства України //Recommended for publication by the scientific council Lesya Ukrainka Volyn National University (Minutes № 3 of March 25, 2021). – 2021. – С. 210.

67. Томашук І. В., Вольська Л. Л. Аналіз фінансового стану та інвестиційної привабливості Вінницького регіону //Економіка та суспільство. – 2019. – №. 20. – С. 477-487.

68. Трусова Н. В., Кукіна Н. В. Активізація бізнес-процесів із залучення інвестицій на розвиток сільських територій України. Modern Economics. 2022. № 36(2022). С. 143-151.

69. Федоров, Г. О. Напрями удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання залучення інвестицій [Електронний ресурс] /

Г. О. Федоров // Державне будівництво. – 2018. – № 1. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2018-1/index.html>.

70. Химинець В. В., Головка А. А., Мірус О. І. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку //Київ: НІСД. – 2021. – Т. 47. – С. 2021-05.

71. Черба В. М. Напрями формування механізмів державно-приватного партнерства в сфері культури //Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – №. 7. – С. 172-175.

72. Чугунов І. Я., Коровій В. В. Формування фінансової політики держави як складова суспільного розвитку //Sciences of Europe. – 2020. – №. 54-3 (54). – С. 12-18.

73. Щербина А. О., Іонін Ю. Ю. Аналіз інвестиційної діяльності та інвестиційної привабливості підприємства //Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2018. – Т. 1. – №. 10. – С. 188-192.

74. Щур І.І. Прогнозування інвестиційної привабливості підприємства (на прикладі ТОВ «Христина»): автореферат дипломної роботи магістра за спеціальністю „051 — економіка“/ І.І.Щур. — Тернопіль: ТНТУ, 2018 РІК. — 7 с.

75. Явтушенко А. В. Формування місцевих бюджетів та шляхи їх покращення в умовах децентралізації влади //Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. – 2021. – №. 1. – С. 62-68.

76. Якубовський О. Служба в органах місцевої публічної влади: виклики сьогодення //Теоретичні та прикладні питання державотворення. – 2021. – №. 26. – С. 140-151.